ANTONII MVSAE BRASAVOLI

QVOD NEMINI MORS PLACEAT,

AD ILLVSTREM ANNAM ESTENSEM.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM,
1543.

FRANCISCVS BOVIVS FERRARIENSIS AD LECTOREM.

Nemo licet mortem non horreat, optime Lector,
Hanc superare tamen cum ratione potes.
Quin etiam falsa meliorem hanc aspice uita:
Mors hominem innumeris nam leuat ipsa malis.
Hinc satius solui, patriamq; reuisere tandem,
Degere te externo quàm, peregrine, solo.
Nobilitas animæ, quæ corpore dignior omni,
Hoc monet, in tetro quæ gemit usque loco:
Quæ tibi quàm cunctis pluris facienda sit, alma
Cerne fide. mortis nescia nanq; manet.
Huic quoq; subscribit rationum grandis aceruus,
Immortalem animam qui superesse docet.
Corporis hæc medicus tibi Musa Antonius antè,
Nunc animi, merita non sine laude dedit.

AD ILLVSTREM

ANNAM ESTENSEM Illustrißimi Herculis Ducis Ferrariæ IIII. primogenitam, puellam & mira corporis pulchritudine, & ingenij, ac morum dexteritate præditam,

Antonius Musa Brasauolus.

N subeunt memoria, illustris Anna, puella supra ætatem Latinis, atq; Græcis literis ornata, an potius abeunt, cùm superioribus diebus uariolis affecta esses, quæ tu de Morte, & eius despectu, ac neglectu tua sponte disserebas? cupiebasq; mori, & esse cum Christo? Nos è contrario diuina illa uerba deridere fingebamus, & tuum illud pectus, mole paruum, sed uirtutibus amplißimum, exterrere quodammodo tentauimus, anilia illa terricula, & pueriles nugas recensentes: de fœtenti, inquam, tumulo: de terra, quæ os, & oculos ingrediatur, & nares obturet: de uermibus, qui carnes uorent, & anguibus, & de multis eiusdem generis alijs. Quæ cùm derisisses, Quid ad me (dixisti) si mortui sensu careant, & anima IESV Christo in angelorum choris fruatur? Tunc admirati sumus, puellam nouem annorum mortem tam constanter despexisse, &

cœlestem patriam optasse potius, quàm in hac lacrymarum ualle diutius immorari: nec uanis illis mulierecularum deliramentis deterreri: quæ etsi non sentiantur, solent tamen uulgi mentem perturbare. Cùm hæc animo uolueremus, menti subijt, Philosophum quendam senio confectum, iamdiu per omnes hominum conditiones exploratum esse, & diligenti indagine perquisiuisse, an hominem aliquem inuenire posset, qui Mortem Vitæ præferret: neminemq́; inuenisse, qui tam constanti animo, tam uiuida mente, tam aperta fronte mortem despiceret, ut tu fecisti. Nos à pueritia ferè disputationem illam collegimus, in qua probus ille Philosophus expertus est, neminem esse, qui mortem uitæ præferre uoluerit. Nunc uerò cùm libellus ille obiter in manum uenisset, nonnulla emendauimus, & illum tibi inscribere, atq; dicare statuimus: ut quæ sola sapientißimo Philosopho palmam dare potuisses. Tibi interim suffragabatur Commater illa mea, probatißimis moribus ornata, Catherina Logeria, quæ & ipsa Philosopho palmam dedisset. Accipe igitur illustrißima puella munusculũ hoc, tua fortè præsentia indignum: sed quod tua humanitas, tua frugalitas, dignũ faciet, ut tuo conspectui præsentetur.

Vale.

MORTEM NEMINI PLACERE,

ANTONIO MVSA BRASAVOLO AVTORE.

VIT olim nostra in hac urbe Philosophus, cùm æuo, tum omni doctrinarum genere insignis: qui sudoribus in iuuandis aliis, & aptè componendis iuuenũ animis, famam immortalem sibi parauit: & qui Stoicos & Peripateticos non modò disciplinis ęquauerat, sed in moribus etiam atq; corporeis exercitamentis eorum imagines referebat. nã sub porticũ illustrissimi atq; constantiss. in bello & pace ducis nostri Alphonsi in dies magna doctorũ atq; scholasticorũ frequentia comitante spatia faciebat, qui ab eo tanq; à Delphici Apollinis oraculo disciplinarum fontes hauriebant. Disserebat obãbulans, docebatq; in porticu, imò & aliis uacabat nonnullis (tam erat laborum sitiens) ut sese opportunitas, & temporis offerebat occasio. Nonnũquam in Aulicũ quendam, à rudibus annis amicum, incidit, uirum & ipsum iam senio confectum, & studiosorum amantissimũ. alter alterum salutauit, re=

ſalutauitq́ꝫ,ut ſingularis exigebat amor. Neſcimus interim cui ſummā manum imponerēt. Nos illuc acceſſimus, cùm in mortis ſermonem deſcēderant. Mortē Philoſophus ille omni laudum præconio, tanq̃ꝫ ſummū animantis bonum, in rerum apice, atq́ꝫ ſummo faſtigio ponebat: quam quiſq́ꝫ (ut eius uerbis utar) ſi ſapiat, ut citius fieri poteſt, optare debet, & apertis ulnis expectare. Aulicus è contrario, nihil homini deterius, nihil infelicius, nihil deniq́ꝫ miſerabilius contingere poſſe cōtendebat: quā & inſani, & bruta animantia euitare nituntur: putabatq́ꝫ Aulicus Philoſophū non ex corde, ſed extremis labijs illa effari. Tunc Philoſophus: Amici iocātur, & beneuolos fallunt: ita me deus amet, ut hoc toto corde, tota mente ſentio: Cui & ſi alij uiri non conſentiant, nec recipere uelint aut audire, fucata hac uita, & blando hoc aſpectu deluduntur: quos ſi quietè alloqui poſſem, & rationes noſtras audirent, certus ſum me eos illuc perducturum, ut mortem uita præſtantiorem eſſe fateantur. Tunc Aulicus ſubridens, inquit: Pulchrum erit, unà & curioſum ualde, hoc experiri, quod nemini Iro etiā uel Pauſone magis calamitoſo ſuadebis. PHILOSOPHVS. Periculum faciamus. Sed quid erit præmij, ſi aliquem euidentibus rationibus in noſtram ſententiam deſcendere cogamus? AVLICVS. Quid uice uerſa enanciſcar ego, ſi nulli tuā hanc ſententiā ſuadere poteris? PHIL. Illud ſit inter nos mutuū, Si nulli, mortem optimam eſſe, ſuadere

dere potero: mihi ipsi, tuq́ tibi ipsi aliquo assenti=
ente conditionem pones. AVL. Esto. Rem igitur
pede dextero exordiamur. PHIL. A` te huius rei
initium facere opportunum uidetur. AVL. Vt lu
bet faciamus. PHIL. Putas´ne humanã animã im
mortalẽ esse, Deumq́ existere, & beatos angelos,
atq́ intelligẽtias cœlestes: bonosq́ pręmio, & pra=
uos affici pœna? AVL. Quis adeo impius, & infi=
delis, hæc non crediderit? PHIL. Putes´ne quan=
doq́ te illuc peruenturũ? AVL. Puto: diuini tamẽ
numinis auxilio fretus. PHIL. Putas´ne ibi feli=
citatem esse incomparabilem, quæ nullo mœrore,
nullis miserijs, nullo luctu affecta sit? AVL. Equi
dẽ. PHIL. Tu igitur uitam illam felicissimam esse
putas, qua qui uiuunt, nulla re indigent, nulla ęgri
tudine corripiũtur, nullo animi affectu uexãtur: &
non nisi per mortem recipi potest: tamen non das
operam, præsentem uitam, id est, ueram mortem,
certa illa uita commutare? Aut igitur fides abest,
nec ea quæ prædiximus, ibi esse credis: aut atra bi=
le uexaris. AVL. In fide nulla est ambiguitas:
sed horrenda illa inferni tormenta, ingentia sup=
plicia, & uarios cruciatus pertimesco. Sum his
mundi illecebris inextricabili nodo uinctus: non
possum facilè amicos, parentes, agnatos, filios, aut
fortunæ bona derelinquere. PHIL. Ergo fuca=
tis his bonorum simulachris detineris, quæ nihil
aliud sunt, quàm mellita uenena? O` curas fatuas,
quę te uelut ad Sirenios scopulos alligarunt: O` so

licitudines turbulentæ, quæ te miserum denique in infelicem exitum deducent. Dic sodes, si apud extremos Indos beatam uitam esse putares, ubi etiã hanc nostram momentariam uitam centum annorum spatio prorogares, nunquam uerò illuc peruenturus esses, nisi nudatus: num depositis indumentis, ac rebus omnibus amissis illuc protinus gressum flecteres? AVL. Et maiora adhuc subirem, ut breuem hanc uitam integro æuo producerem. PHIL. At quanto leuius, quantoque dulcius iudicare debes, cœlestem uitam, nunquam desituram, una breui, atque facili morte tibi parare: imò & si sexcentas mortes subire opus esset, hanc æternam uitam deserere non deberes, qua summum intueberis bonum, in angelorum choris uersaberis, in sanctorum contubernio collocaberis. Si igitur ut centum annis hanc uitam prorogares, ad extremas orbis partes, nudatus amicis, derelictis & fortunæ bonis, & maximo tuo incommodo proficisceteris: cur carcerem hunc corporeum uehementer deponere non exoptas, ut pro hac uita, quæ nihil aliud est, quàm uapor ad exiguum tempus apparens, aut unius horæ somnium, æternitatem assequaris? AVL. Vera sunt quæ dicis: tamen si ad extrema mundi limina peragrarem, amicos reuisere possem, neque corpus hoc, quod amo, deponerem. PHIL. Ignoras igitur, apud superos & in sanctorum consortio amicos etiam uideri posse? AVL. Ignoro. PHIL. Vir es, qui

aliena

aliena curas, & posthabes propria. imò cœli cultoribus nihil deest, quod optent. AVL. Quid si filios optarent, si uxores, aut diuitias? PHIL. Hęc omnia haberēt, & his omnibus saturi fierēt. AVL. At si filij & uxor in exteriores tenebras, & in tartareas pœnas deiecti essent? PHIL. Eos in cœlum (si lubeat) reuocare poteris: sed hanc diram cupiditatem non habebis: nam eris diuinæ menti conformis: cui placet ut ob eorum flagitia plectantur. Non deerunt in cœlis cupedię, non dapes diuersę, non pepones, non phasiani, nō Cretica uina, si alicui uel immoderato placerent: sed qui in illis cœlestibus delicijs uersantur, hæc omnia spernunt, tanquam terræ, & elementorum omnium excrementa, quibus non indigent: his solùm cibis depascuntur, qui mentem oblectant, solo ueri Dei atq; IESV CHRISTI intuitu gaudent: in quo, ueluti in fulgentissimo speculo, omnia intuentur, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur: hoc solo oblectantur, hæc est æterna gloria, hæc est uita illa, quam is ingredi debet, qui mandata seruat. AVL. Nos hæc aliàs audiuimus: nā publicis concionibus oblectamur, & nihil aliud audimus, quàm de hac æterna gloria: tamen nunquàm illuc progressus sum, ut hoc corpore spoliari cuperem: putoq; patres istos, qui tantopere æternam illam uitam extollunt, hanc temporariam & momentaneam magis amare: illisq; durum uideretur, si corpus deponere oporteret. PHIL.

Putas ergo durum esse, atq; asperum, corpoream hanc molem exuere? AVL. Puto. PHIL. O' quàm tua hæc excogitatio uana est: nisi forte non uerum dixit Plato, qui Animam, hominem esse iudicauit: Corpus, tanquam uestem, & carcerem, quæ illam à suo munere impediat. Dic igitur: si ueste nimis graui premereris, quæ tibi impedimento esset, ne urbem illam felicissimam, in extrema mũdi ora positam, adire posses, num uestem istam, etsi auro contextam, arte laboratam, ostroq; superbo, deponeres, etiam si tibi gratissima esset? AVL. Deponerē, etsi tota esset orientalibus gemmis contexta. PHIL. Hæc uestis Corpus caducum & fragile est, quod hominem, id est, Animam, prohibet ne illuc ascendat, unde discessit. nunquam uerò nisi morte deponi potest hæc uestis: hoc est, carneum & corruptibile corpus: quippe Mors (ut Phædon ait) est animę à corpore dissolutio, & quã solidi uinculi exitus. AVL. Tamen nostri sensus non parum luctantur, & quanto fieri potest, hanc dissolutionem effugiunt, ut ferè in pugnam cum morte descendere uideantur, dolentq; de morte. PHIL. Dic igitur, quando in hanc pugnam descendunt, ante mortem, uel in ipsa morte, uel post mortem? AVL. Semper dissolutionem istam, id est mortem, ægrè ferunt & dolent. PHIL. Si ante mortem doluerint, uani sunt & cassi sensu sensus, qui dolore eos nondum infestante ægrè ferant. In ipsa morte dolere non possunt, quoniam animæ à

corpore recessus momento expeditur: quò fit, ut nullo uel exiguo tempore infestari possint. Nec post mortem dolere possunt, quoniam absunt: nā mors est sensuum priuatio, & non destructio corporum, ut Trismegistus in Pymandro testatur. AVL. Id est, id inquam est, quo deterrentur, scilicet, priuari: putantq; in hoc actu se plura passuros. PHIL. Mortem igitur non timent, sed præuios mortis labores, qui ob ęgritudines, ob dolores, ob corporis et animę inquietationes recipiūtur, et qui mortis opinionē terribilem faciunt. Vnde ab Epicteto in Enchiridio scriptū est, Mortē non esse terribilem, sed mortis opinionē. Tu ipse es, qui Mortem inquietissimā putas, atq; iniquam: cùm sit planè tranquilla, & amœna noscentibus, ignaris aspera. Sed iam caput aliud adeamus: Num felicissimū est, Deo assimilari? AVL. Maximè. PHIL. Is nū Deo satis proximus, similisq;, qui futura uaticinatur? AVL. Omnino. PHIL. Plato in Epinomide, & in Phædone, scriptum reliquit, Quo homines morti propius accedunt, eo maxime uaticinari: sæpiusq; horam recessus animæ à corpore prædicere. Quippe anima est ab hoc corporis ergastulo ferè soluta, & in suam ac propriam naturam redacta. Cùm igitur mors nos Deo similes reddat, eam fugere absurdum uidetur. AVL. Hęc argumenta nobis puerilia uidentur, & nihil quod dignum sit, suadere. PHIL. En igitur, num quisq; qui hac uita fungitur, seruit? AVL. Quid inquis?

quis? Reges atq; principes imperant, non seruiunt. PHIL. Imò nullum est magis onerosum seruitium eo, quo Reges & Principes seruiũt: modò illos seruire putes, qui illa ferè coacti agunt, quæ alioqui omisissent, nisi fato, aut alia maiori potentia traherentur. AVL. Ita est. PHIL. At Reges quot agunt, à quibus abstinerent, si aliter agere commodum esset? Hic Rex, qui nunc totam Italiam perturbat, si iamdudum hostem suum profligasset, tot labores die noctuq; non pateretur, ab infinitis propemodum curis, animiq; anxietatibus solutus esset, quæ in dies illum perturbant, & ferè mente alienari faciunt, cùm uidet milites regredi, aufugere, trucidari. His eorum animi, uelut incudes, continuis malleis obtunduntur: his seruiunt, & maxime seruiunt: hoc seruitij genere ciues carent. At si Rex uitijs & sceleribus scateat (ut maior Regum pars consueuit) sibi ipsi seruit: imò non sibi, sed imperiosis dominis, qui suis cupiditatibus imperare nescit. Propterea historici Alexandrum Magnum suo cognomine indignum putarunt: qui cùm de tot urbibus, de tot prouincijs, de tot gentibus mari terraq; triumphasset, sibijpsi imperare nesciuit: cùm nulla sit pulchrior aut magis honesta uictoria, quàm se ipsum cohibere, ut inquit Solomõ, & se sibi dare, ac herbam mordicus accipere. AVL. In hoc sensu reges seruitio exire, non contendam. PHIL. Hæc est apud Platonem in Phædone sentẽtia: Mortale est, ut subijciatur ac

seruiat: diuinum, ut præsit, ac ducat. Cùm anima à corpore soluitur, diuina & immortalis efficitur, Domina, Præses, Imperatrix: nunc in re mortali uersans in curarum inuolucro, in stercoris uolutabro, illegitime seruit: cùmq́ excellentius sit præesse, quàm seruire: melius igitur erit atq́ optabilius, ab hoc caduco corpore puram animam solui, atq́ liberari, q̃ in eo diutius consenescere. AVL. Tu teipsum habes in consilio: nondum illuc accessi, ut mortem uita præstantiorem arbitrari possim, atq́ uoluerim. PHIL. Dic igitur, si id rationibus efficiam, ut tù ipse fatearis, mortem non esse uita peiorem, num mihi assenties? AVL. Nescio an id unquam efficere poteris. PHIL. Nobis causa nota est, cur mortem adeo uehementer horrescis. AVL. Quænam est hæc causa? PHIL. Si tibi illam aperire uoluerim, tu ibis inficias. AVL. Non ibo, per Herculem. PHIL. Fide cares, & in animi immortalitate non parum ambigis: quibusdam similis es, quos per urbem obambulans quandoq́ audiui ita dicentes, Noui huius mundi delicias, nescio quas sim in alia uita recepturus: neminem adhuc regredi uidi: aut aliquem, qui uiderit, audiui. AVL. Et ego frequenter eadem sententia usus sum, addoq́ uel mortuos optime se habere, ut amplius regredi non curent: uel impeditos, non posse. PHIL. Tamen non'ne putas animã immortalem esse? AVL. Non dubito. PHIL. Et ad beatas illas animas, quæ in cœlis sunt, euolaturam?

turam? ubi summi numinis intuitu delectaberis? A V L. Quid opus est uerbis? hęc omnia mihi certissimè constant. P H I L. Num igitur, quàm citius fieri potest, illuc eundum est? Quis enim ita fatuus in sodalitium maximi Regis, uel Principis recipiendus, aufugiet? A V L. Nullus: sed ob istud uitam cum morte non commutat. P H I L. Tamen mors nihil habet incõmodi, nihil quod ægrè ferre debeamus, aut dolere. A V L. Imò è contrario quàm multa habet maximè incommoda, & praua. P H I L. Id est'ne prauum, aut incommodũ, quod sensu nunquam percipitur? A V L. Non est. P H I L. Sed mors ipsa nunquam sentitur; quam qui habet, non modo illam, sed nihil sensu recipit: ut Diogenes ille Cynicus quandoq; interrogatus, An mors praua esset: respondere non uereretur, Quomodo praua, si non sentitur? Et Thales Milesius, eandem esse cum uita censuit. unde à quibusdam interrogatus, Si à uita nihil differt, cur non moreris? ait ille, Quia nihil differt. Et Plato nono de Legibus libro, Mortem non esse uita peiorem testatus est. Cur igitur tanquam malum quoddam, & ueluti monstrum horrendum extimescenda? imò cùm anima in sanctorum consortio recipiatur, nemo illam optare non deberet. A V L. In his rebus anceps sum. P H I L. Cur es anceps? imò ex opposito addam, etiam si mortalem animam putaremus, præstabilius esset, atq; illustrius, à sedulis & inextricabilibus huius mundi curis radicitus

citus euelli, quam in continuis corporis angoribus, animi perturbationibus agitari. Dic, quid aliud est mors, quàm somnus? AVL. Nihil aliud: imò & ipsa quies est simillima mortis imago. PHIL. At quid potest in hac lacrymarum ualle dulcius contingere, quàm somnus quietissimus, quo nox nulla insomnia noscat? AVL. Nihil omnino. PHIL. Si anima & corpus unà perirent (quod à Christiana mente absit) mors esset hic quietissimus somnus insomnijs carens, quem raro in hac uita miserijs plena assequimur: nam sensim sine sensu tempus elabitur. Quisque igitur sapiens sibi ipsi inquiet, Iam quiescendum est, & hæc laborum sarcina deponenda: iam dormire liceat somno sine insomnijs quietissimo. AVL. Hæc mihi uidentur fabulæ, quas refers, indignæ etiam ut surdis cantentur. PHIL. Putas'ne mortem expauescendam, si nihil sit? AVL. Minimè. PHIL. At homine uita functo, superest anima, neque corpus dissoluitur: nam solùm ab inuicem segregantur: quæ segregatio respectus quidam est & accidens, quod in re ipsa nihil addit. Mors igitur nihil est. AVL. Nos uerò hoc maximum esse existimamus, Animam prohiberi, ne priori uinculo suo corpori copuletur. PHIL. Vir es Mineruę pinguis. Anima est, quæ refugit, & corpus ingredi renuit, ne fœtido illo carcere, id est corpore obstricta, & ueluti serua teneatur. Nam si corpus suum ingredi uellet, nihil est, quod eam impedire posset.
Aul.

AVL. Posset igitur corpus accipere, quando Iuberet? PHIL. Posset: nam beatæ illæ animę, quę in cœlis sunt, si ante terribilem Iudicij tubam sua corpora assumere uellent, nihil eas impediret, quin illud assumerent. Sed nulla est anima quæ hoc cupiat: omnes enim nihil aliud uolunt, nihil aliud cupiunt, quàm ut à Deo optimo maximo statutum sit. Is uerò omnipotens tunc recipienda corpora statuit, atque assumenda, cùm uiuos & mortuos in die illa tremenda iudicabit. AVL. Mirum est, quod audiui. PHIL. Sed uerum. Audias præterea in Pymãdro Trismegistum, qui mortem nihil esse censet, & nihil in mundo mori: & Epicurei mortem nihil ad nos spectare uoluerunt: quippe cum sumus, non est ipsa: nosque, dum est, non sumus. AVL. Quomodo inquiunt Epicurei, non accipio. PHIL. En, quid ea curas, quæ non habes? nunc febre cares, quid febrem curas? AVL. Nihil curo, sed uereor, ne in illã incidam. PHIL. Tamen cùm ea cares, illam non curas. AVL. Non curo. PHIL. In morte idem contingere debet: cùm uiuis, ipsa nihil ad te: nam & uiuis, & sensuum adminiculo fungeris: illa uerò est sensuum priuatio. Cùm mortuus eris, quid ad te, cum nihil senties? quamuis Lactantius decimoseptimo capite tertij libri, eos qui ita dicunt, reprehendat. AVL. Nunc Epicureorum sententiam accepi. PHIL. In hac parte infinitas philosophorum atque poëtarũ sententias posthaberi decreuimus, quibus mortem

tem ipsam optimam esse, & ipsi suadent, & nos suadere possemus. Hāc Epictetus ueluti summum bonorum meditandam esse iubet, ut Plato Philosophiam per mortis meditationem definiuerit. Lege uetus Instrumentum, & relege: nunquam, uel raro inuenies, eum qui naturali morte à uita decesserit, mortuum dictum esse: sed omnes cum patribus suis quiescere dicuntur. Illi soli, qui uiolenter interiere, mortui à sacris literis in Pentateucho uocantur: & in tertio Regum libro, capite secundo, mors uniuersę terræ uia nuncupatur, ad quam omnes ueluti peregrini accedimus: Inestq; nobis (ut philosophi inquiunt) ex materiæ primę appetitu, quæ nouas formas semper desiderat & appetit. Hic uero appetitus ex primi parentis Adę inobedientia ortum habuit. imò & elementorum cōtrarietas, ex quibus constamus, ad corruptionem plurimum facit. Sed de his hactenus: nunc ad id, quod est huius rei caput, redeamus. Num pulchrius est, illustriusq;, è summis miserijs, è summis anxietatibus, è summis curis atq; laboribus quanto citius fieri possit, liberari? AVL. Equidē. PHIL. Sed quæ uitæ pars ab his incommodis soluta est? qui'ue homines, qui hæc non patiantur, inueniri poterunt? AVL. Nonnulli certè inueniuntur, licet rari, qui diuites sunt, corpore ualidi, pulchri, quos sua sors contentos effecit. PHIL. Et qui sunt hi? quoq; tempore, & quam diu in hac felicitate commorantur? Legi Diuum Ambrosium

hoc ferè modo ſcribentem: Etiā ſiquis in hoc mundo curis omnibus, & ſolicitudinibus careat, mortem exoptare debet, ut ſummam felicitatem amplectatur: quanto magis eligenda erit, expetenda, atq; inuocāda, ſi tota ſit diſcriminibus plena uita? Hanc à principio, & ferè à cunis examinare pergamus. Cùm primum è matris aluo in lucem emergit infans, nudus, & in nuda humo (ut Plinius inquit) natali die abijcitur (quum cæteris animalibus Natura uaria tegumenta conceſſerit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, uillos, ſetas, pilos, plumam, pennas, ſquamas, uellera) uagitus ſtatim & ploratum auſpicatur, uitam incipiens à mœrore, uel quia dolore uexatur, calore'ue, aut frigore. Nihil nos ſcimus, uocem ſolum audimus, quæ eſt moleſtiæ ſignum, quam neſcit uerbis explicare quod patitur. Infeliciter iacet manibus pedibusq; deuinctis. Cætera autem animalia quum primum orta ſunt, roboris ſpem habent & munus. quando homini inceſſus? quando uox? quando firmum cibis os? quamdiu palpitans uertex? Interim ad ſeptimum ferè annum ineptus & tanquam mortuus ætatem tranſigit: tunc pædagogis datur, qui illum diuerſis laboribus affligunt, & tanquam tyranni imperant: ſubſequente ætate pædotribas deſpicit, & ea tunc puerilia eſſe cenſet, quæ prius expaueſcebat, ſed uitam laborioſiorem ingreditur: nempe artem quandam ſectari incipit, & illi, ſi ingenuus uir ſit, totis uiribus incumbit. Si hæc ſit armo-

rum peritia, qua delectetur, hinc iurgia ſurgunt, hinc certamina, hinc uulnera patitur, hinc percuſſiones, in nuda terra iacet, crebro noctes inſomnes ducit, uictus deeſt, & denique ictu paruo perimitur. Si uero præceps mercandi cupiditas illum teneat, terras omnes, omnia maria infinitis diſcriminibus peragrat, & nauigat, quodque per uniuerſam ætatem arte & labore acquiſiuit, breui momento, fortunæ impetu diſſipatur. Sunt nonnulli mechanici, alij mercenarij, qui laboribus non dies modò, ſed noctes etiam inſomnes ducunt, uixque panem & uinum aqua dilutum pro uictu ſibi parare poſſunt. Aliqui ſcientijs incunbunt, qui ſolitarij in ſilentem locum ſecedentes marceſcunt, deridentur à uulgo, exibilanturque. Qui magiſtratus gerunt, quot curis uexantur? in continuo ſunt mortis periculo, ne ab illis interficiantur (quod crebro contigiſſe certum eſt) quos iuſtè, uel iniuſtè iudicarunt. Nautæ quot pericula ſubeunt? Bias ille inter philoſophos ſapientiſſimus non parum dubitauit, an nautas inter uiuos, an inter mortuos enumerare oporteret. O' ſi in altiſſimam (ut Lucianus inquit) ſpeculam aſcendere liceret, è qua uniuerſus orbis circunſpici poſſet, quot uaria hominum diſcrimina, quot miſerias, quot ploratus intueremur? Hic Dominus eſt, quem multi ſequuntur: Seruus ille, qui ſequitur. Quot inde ſunt animorum paſſiones? hunc inſatiabilis tenet auaritia, alius uino madet, alter torpet inertia, alius ambiti-

one fatigatur, plures inconstantes, quid sequantur ignorant: alij uitijs diuersis affecti consumuntur: quos in libello de Humana miseria, à nobis edito, ad unguem usq; retulimus. Et quis caret pro sua sorte uitijs? Deniq; paucissimi senio conficiuntur, nedum attingunt: & qui senectutem assequuntur, quid lucrantur? Bis pueri fiunt: sensus labescunt, tremunt artus, hebescit uisus, deperditur gustus, auditus eripitur, odorant nihil: ut Xenocrates Platonicus optimè monuerit, Quos deus amat, breui ex hac uita reuocat. & à Plinio capite primo uigesimi octaui libri historiæ mūdi scriptum est, Quapropter hoc primum quisq; in remedijs animi sui habeat, ex omnibus bonis, quę homini tribuit Natura, nullum melius esse tempestiua morte: in eaq; id optimum, quod illam sibi quisq; præstare potest. At hoc à religione Christiana longe dissentit. Si omnia uitæ incōmoda referare uoluerim, Ante diem clauso componet uesper olimpo. Ex his uerò paucissimis non'ne uides hominis uitam miserrimam esse? & mortem, quæ ab his breui momento liberat, esse optandam? AVL. Multa ex his quę dixisti, uera esse constat: tamen quicquid facis, quicquid conaris, irritum & incassum est: nam uita hæc mihi placet, & mortem abhorreo: nec tuis his argumentis uel pusillum ab hac sententia dimoueri possum. Tamen in hac uita illud optarem, quod nonnullis in hac urbe contigit, quos absq; labore diuitias habentes (nam diuitum patrum hæredes

hæredes fuere) hilares, quotidie conuiuantes, sibi uiuentes, & de alienis parum curantes uidemus. PHIL. O'uir, qui à pueritia in curialibus tripudijs uersatus es. Ignoras igitur eos, qui tali uictus genere utuntur, & qui talem uitam agunt, omnibus hominibus calamitosiores esse: qui numerum faciunt, & nati sunt (ut inquit Flaccus) consumere fruges, solos cibos, solas cupedias, solas potiones colunt, ut corpus fluidum atque periturum impleant, farciantque casurum citius. Molestiorem carcerem sibi ædificant: quos non erat operæpretium nasci, alijs & sibi ipsis inutiles: qui tanquam rapidi canes, nil aliud cogitant, quàm siquid sit cœnandum delectabile, si dulce uinum, Ponticumque. Ea curant, quæ popinarium, & dissolutissimum hominem decent: nec edunt, bibunt'ue, ut uiuant: sed potius uiuunt, ut edant, ac bibant: imò ut uorent, atque ingurgitent. Tu huius generis homines in hac uita felices esse putas? AVL. Hactenus certè putabam: sed deinceps nunquam. PHIL. Cede igitur, & una uoce mecum fatearis, Prudentis hominis officium esse, mortem apertis ulnis expectare: cùm nihil sit in terra miserabilius homine, summæ inter cũcta animalia imbecillitatis fonte, iugi mœrore torquetur, & si quid habeat, uanum omne est, & uanitas uniuersum, inquit Solomon. AVL. Vis ut uno atque simplici uerbo te expediam? PHIL. Id facias, & bene. AVL. Mihi uideris gerras nugas effundere, & surdis fabulam

cantare:nam cùm plura dicis,in uitę amorem, atq; desiderium magis ducor, & inflammor. Hæ nugæ sunt adulescentibus referendæ: & non ei, qui psittaci rostrum nactus sit. Nam & si exquisitioribus argumentis usus esses, tibi quoq; non obtemperassem: quanto minus his tuis fucatis ratiunculis, ac sophisticis obtemperandum? PHIL. Tamen ab eorum laqueo fugere nescis, neq; scis eorum ueritatem euitare. AVL. Dialecticæ arti, aut sophisticę palęstriæ nunquam operam dedi, ut sciam ego, quæ neganda sunt, negare: & quæ affirmāda, affirmare: quæ'ue distinguenda, distinguere Quicquid sit, persentio animum meum, atq; intima præcordia morti repugnare: imò cum id solum uerbum audio, MORS, horresco, & frigidus it per ossa tremor. Tibi ergo tua argumenta seruato, & mihi meis sensibus, & meæ menti assentire permittito. PHIL. Ex his tuis uerbis aliud coniectare non possum, quàm te delicias illas alterius uitæ & Paradisi felicitates non credere: imò putas, Animam unà cum corpore mori: & (ut ille dixit) cum sanguine fundi. AVL. Nodum rei accepisti: nam in animæ immortalitate subdubito: neminem ad hanc usq; ætatem regressum uidere potui. PHIL. Rem arduam commouisti, de qua nec tempus, nec occasio differendi datur: tamen ne te in hac tam praua sententia sinamus, nonnihil de hac re præfari, ab re non erit: aliàs diffusius, commodiusq; hanc disputationem tractaturi. Dic igitur,

tur, putas'ne homines in tantam excellentiam de=
ueniſſe, in tantam rerum omnium maieſtatem, niſi
diuinum quendam ſpiritum haberent, quo intelli=
gant, quo naturæ ſecreta ſcrutentur, & rerum cau=
ſas pendant? quo cœlum ordine metiantur, ſtellas
dinumerent, aſtrorum motus diuidant, noſcantq́;,
& nomina imponant? quo ſyderum defectus, or=
tus, & occaſus oſtendant? quo in aëre cometas, ful=
gura, grandines, fulmina, cadentes ſtellas pene=
trent? quo abdita ſub terra, ſerpentes, mineralia,
croceum aurum, & pallidum argentum perueſti=
gent? quo ſupra terram herbas, arbores, & plantas
omnes, atq; animalia calleant, terrarum dimenſio=
nes, urbium nomina (quas & condunt) montium
ſitus, fluminum & fontium interualla teneant, Reſ
publicas moderentur? quo in aquis piſcium gene=
ra laborioſè ſuperent? quo tandem in ardua diui=
næ ſapientiæ in Deum, & intelligentias eleuen=
tur? Quid cunctaris? ad hæc reſponde. AVL. Ex
his, & multis alijs animam diuinum aliquid eſſe,
& immortale nō poſſum non credere: tamen neq;
ex hoc illuc duci poſſum, ut mortem optare uelim
aut poſſim. PHIL. Nondum perfectè credis ibi
eſſe bonorum omnium poſſeſsionem, ibi eſſe uo=
luptates omni miſeria uacuas, ibi omnia eſſe quie=
ta & à ſenectute remota, ibi eſſe ſanctam exultatio=
nem, ibi uitam malorum neſciam, & tranquilla pa
ce nutritam, rerum naturam contemplantem, &
philoſophiæ ſecreta, ibi pro fucatis bonis uera ac=

cipi,pro incertis & fluxis,certà & æterna,pro tin- ctis & ueneno aſperſis,ſincera & pura, pro ſolici- tudine & curis,fiduciam & honeſtum ocium,pro turbulentia tranquillitatem, pro flagitijs integrita tem. AVL. Si illuc corpore accedere poſſem, omnino tot bonis irretirer. PHIL. O' rem ar- duam dixiſti, quam puerum dixiſſe pudere debe- ret. Sed cur debes fragili, caduco, & fœtenti cor- pore remorari? quod nunquam uoluptates capit (ſi uoluptates illæ ſint) quin illas ſummi dolores concomitentur. Hæc eleganter in ſitiente Plato o- ſtendit. Nũ qui ſitit dolet?id eſt,paſſione quadam uexatur? AVL. Maxime. PHIL. At qui bi- bit,num gaudet? AVL. Omnino. PHIL. Qui ſitit,num bibit?(niſi pocula deſint). AVL. Certè. PHIL. Igitur qui dolet, gaudet: nam qui ſitit, dolet:qui bibit,gaudet:& qui ſitit, bibit: ſuntq; in uno apice innexa huius mũdi dolor,& gaudium, & ab inuicem nunquam diſſoluentur. AVL. Tu poteris totam hanc diem orando conſumere, ta- men mori percupere non poſsũ. PHIL. Putas'ne quandoq; utile eſſe mori? AVL. Nunq̃. PHIL. Ergo ut aliquis immortale nomen ſibi paret, ut proprium honorem tueatur, non debet potius ſe ipſum neci exponere, q̃ in ſummo dedecore ui- tam ducere? AVL. Quid eſt hoc dedecus? ſatius eſt meretricia frõte & perfricta ſuperuiuere,quàm breui cum honore mori.Damnaui ſemper Achil- lis fatuitatem, qui apud Homerum breuem ui-

tam cum parua illa gloriola elegerit: quàm longiorem, sine honore. PHIL. Nescio an ex propria sententia loquaris, imò non solum Christi populus pro fide, atque honore seruando mortem subire debet: sed antiquiores etiam Gentiles, quibus nullum nisi temporarium præmium promittebatur, pro seruando decore mortem subire non uerebantur. Quot sunt apud autores huius rei exempla? Quin & ipsæ apes, quibus ratio deest, ut suum Regem tueantur, propriam uitam exponunt. De quibus Poëta quarto Georgicorum libro id canit,

–Pulchramq; petunt per funera mortem.

Auerrois præterea in omni fide infidelis, in præfatione primi de physico auditu libri inquit, Quũ uita nostra punctum sit respectu uniuersi temporis, nullus sit adeo delirus, qui scelestissimum scelus perpetrare eligat magis, quàm mori. Plato in secundo de Legibus, in bellis iubet moriendũ potius, quàm fugiendum. Et Aristoteles tertio Ethicorum, capite primo secundi tractatus, Mortem in bello pulcherrimam asserit. Quod à Vergilio secundo Aeneidos hoc modo exprimitur,

–Pulchrumq; mori succurrit in armis.

prę sertim si pro patria, aut fide pugnatur. Et Sallustius in Catilinario, quando sit pro uirtute moriendum, edocuit. Pliniusq; uigesimo quinto historiæ mundi libro, capite tertio inquit, Ea conditio uitę est, ut mori plerumq; etiam optimi portus sit. Nunc sexcentos autores referre omitto, qui mor-

tis encomium ob uirtutem ſcriptis dedere. Dic uerò, Non'ne quandoq; pro uirtute mori conuenit? AVL. Conuenit quidem, ſed optandum non eſt. PHIL. Imò nulla eſſe debet maior uoluptas, q̃ commodam moriendi occaſionem, & dignam præſtari. Putas'ne mortem illam bonam eſſe, quæ ex uirtute paratur? AVL. Certe. PHIL. Bona non'ne expetenda? AVL. Omnino. Igitur & hęc mors expetenda, hæc quærenda, illuc proficiſcendum, quô illã inueniamus: nec perquirentes quicquam omittere debemus intactum, ut hanc ipſam inueniamus, atq; ſubeamus. AVL. Non eſt opus tot dona polliceri: etenim nunq̃ mortem deſiderare potero: imò (ut Ariſtophanes inquit in Pluto) οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἢν πείσῃς: id eſt, Nec mihi perſuadebis, etiam ſi perſuaſeris. PHIL. Oleum igitur & impenſam perdo. AVL. Quis dubitat? PHIL. Puto te nunquam mihi aſſenſurum, ut pręmium conſequaris: tamen ſpero me breui reportaturũ, quoniam aliĳs hominibus id ſuadere confido, cui tu tamen obſtinate obſtitiſti. AVL. Certus ſum tuæ ſententiæ neminem acceſſurum. Sed en hic baiulus, qui labore atq; ſudore quotidianum panem ſibi parat, à uino abſtinens, non uti Socraticus, ſed quoniam illo caret: placet'ne, ut illum uocẽ, in quo experiaris, an tuam ſententiam ſequi uelit? PHIL. Placet: ſed interim dum illum alloquar, digito cõpeſce labellum. AVL. Cum inter uos diſſertatio agetur, & de Morte contentio, ſolas aures præſtabo:os

bo:os uerò clausum erit,nisi sputa reserare cogant: nunc ipsum uoco:Baiule. BAIVLVS. Adsum: quid agendum imperas? AVL. Cognoscis'ne hunc uirum? BA. Cognosco. AVL. Illum alloqui ne refugias,nã tempus non frustraberis: quoniam hic numus tuus est, ut doctum hunc uirum alloquaris,quoad illi placuerit: ego interim aures solas accommodabo. BA. Quicquid uelit iam percunctetur. PHIL. Dic, mi Baiule, quid tibi melius uidetur, quid'ue pulchrius, Cito mori, & ab hac misera uita liberari: an continuis laboribus insudare, & immensis curis connecti? BA. Insudare melius est, quàm mori. PHIL. Rides Aulice? sed parum expectato: nam hunc rationibus cogã, ut nostræ sententiæ inhæreat. Dic mi Baiule, num tua uita calamitatibus referta est, & iugi labore? uixq; secundarium panem emere potes, quo uescaris? BA. Certe. PHIL. Quid tibi melius uidetur, quiescere, & nullo incommodo affici, an desatigari? BA. Quiescere. PHIL. Quando liberius atq; diutius quietem enanciscĕris, quàm moriens? BA. Nunquam. PHIL. Viuens autem num continuò insudabis, & nullus erit laborum modus? BA. Nullus. PHIL. Præclarius igitur est, & magis commodum mori, quàm diutius uiuentem, tot intemperatis molestijs, tot immensis curis affici? BA. Si rem optimè considero, ego uitam potius, & miseram, & calamitosam uiuere statui, quàm mori. PHIL. Non'ne argumentum

tum

tum hoc fateri te cogit? BA. Quid sit argumentum ignoro: logicam nunquam didici, sed uiuere didici, nondum mori. PHIL. Et hoc est quod quisq; discere deberet, Bene mori. Hic baiulus uir indocilis, qui cum ipso nutricis lacte errorem bibit: nam præmissis consentit, postea ultimo in limine fugit. Hinc abeamus Aulice, ut alterum ad subeundas rationes non ita ineptum reperiamus. AVL. Vocabo'ne illum œnophorum, uini portitorem? En quàm facies rubore enitescit, & uino succinit color. PHIL. Voca: quid mali est & in hoc experiri? AVL. Vini portitor. PORTITOR. Quid inquis? Adsum. AVL. Ni te pigeat, hunc probum uirum audias, & illi ad interrogata respondeas, aliàs debitum persoluam. POR. Illi'ne uinum sapit? AVL. Sapit. POR. Est ergo uir probus: expecto quid uelit, quidq; petat. PHIL. Quos putas magis felices, uiuos, an mortuos? POR. Stupeo, stantq; comæ: quæ obscura, & fatua percunctatio: absint defuncti, qui nihil generosi uini gustare possunt. PHIL. Tu ergo summum bonum in uino posuisti, & nihil putas excellentius esse, quàm potum? POR. Nihil iucundius, nihilq; suauius. Ante Noë tempora insensati erant uiri illi, qui nondum hæc tam bona naturæ dona gustarant. PHIL. Hæc missa faciamus, & ex animo respondeas. Quęnam maior uitæ pars est, illa qua curis, anxietatibus, & laboribus uexaris: an illa qua gaudes? POR. Quas curas

ras refers? aut quas anxietates? absunt hæc à uiro probo: nam & si quando contingant, ocyus auertuntur, quàm impetrent in animo locum: hæc est mihi pestis, hæc est mihi calamitas, hęc summa cura, cùm uina optima & generosa reconduntur, & nullibi publicè uenalia sunt: nam his ueram uitam & integram duco, curis liberam, liberam omni dolore, quæ animum paratissimum aduersus res tristes, aduersus res trepidas præstant. An nescis tu, qui tot autores euoluisti, id quod à puerulo uicini mei cantari audiui?

Vina parãt animos, faciuntq́ caloribus aptos.

PHIL. Vir es profecto magni consilij, mihi iam ex tua ingenita humanitate satisfecisti: abeas igitur, ut negotia tua expedire possis. POR. Abeo: saluete. PHIL. Homo est hic intemperatus, ebrietate perditus: malas'ne uidisti? frontem, oculos, & nares uino madere, & guttatim ferè ex ebrio, impuro'que stillare? nunquam fui grauiori incommodo circumseptus, quàm cum suffitus illos ex eius ore, tanquam camino effumantes, naribus reciperem: nec uestibus pocula desunt, totus profluit, totus latice madet. AVL. En quomodo fortuna splendidam occasionem nobis parat. Vide hunc Mendicum ad nos proficiscentem, qui os adeo pal lidum habet, ut plumbum imitari uideatur, & testudinem gressu imitari uidetur, imò uix coęquat, miserrima & infelici uita fruitur: hic tuis argumẽtis (si quis alter) cohærebit: hominem percunctare.

Men

MENDICVS. Optimi uiri, Dei amore & immaculatæ eius matris obolum date, centuplum in alia uita relaturi. PHIL. Bene uales, an ęgrotas? MEND. Aegroto: & quo minus sanitatem assequi possim, paupertas in causa est: maculæ uniuersum hoc corpusculum occupant, nec desunt hulcerum crustæ: apud me ambiguum est, an famem precario pane sedare, uel saltem mitigare potero. Eleemosynam mihi date, frigesco obambulans, tremunt artus, uestibus careo, ho ho ho ho ho. AVL. Hunc denarium argento conflatum accipito: postea ne hinc abeas prius, quàm hic uir te interrogare non desinat. MEND. Id fiet. PHIL. Dic paupercule, cùm tot discriminibus plenus sis, tot malis, tot hulcerum squamis, non'ne melius esset cito mori, q̃ꝫ his continuis miserijs affligi, à quibus nõ nisi per mortem liberari potes? MEND. Certe ab hac misera uita decedere melius est, et q̄d aliud expeto, q̃ꝫ animã istã creatori suo concredere? AVL. Verbis iocatur, & aliud in corde gerit. MEND. Imò cor ipsum loquitur, & ueros exprimit affectus, non uanas nugas, aut pręstigiatorum deliramenta. Quid mihi immorandum? quid boni præstolor? immania solùm & atrocia expectanda, & ni à xenodochio recipiar, extrema miseria mihi paratur, & luctus extremus: uideor uidere abscessus, & odiosa hulcera, quæ totum corpus occupabunt. PHIL. Hic est unus, hic est, qui ueritati constanter assentit, quiq́ꝫ sua bona noscit, & id sapiẽter

optat,

optat,quod alij indignè fugiunt. AVL. Ne id dicas Philosophe, hoc genus hominum iam diu noui,insidiosum & uafrum:permittas me illum alloqui: nam tibi sum ostensurus hunc ipsum uitam summopere amare,& mortem summo odio prosequi. PHIL. Experiaris & tu quid in hac re sentiat:puto illum ab ea,quam dixit,sententia non esse discessurum. AVL. Mendice, caue quomodo loquaris, ne uitam tuam despicere uelis. MEND. Et quis non despiceret hanc uitam, morte ipsa deteriorem? AVL. Caue ne in teipsum sententiam feras. MEND. Quam sententiam? AVL. Hanc, Suppone huic ensi collum, suppone,nunc nunc ab his tam sæuis miserijs liber eris. MEND. Ha mi domine, insontem ne percutito: ne sis adeo immitis obsecro:ensem in uaginam repone. AVL. Ha fili mi, hoc facio, ut denique à tot laboribus, totque discriminibus liber sis: me tui miseret: tu mortem optas, nunc nunc illam experieris. MEND. Ha parce huic uitæ:quid egregium tibi erit interfecisse mendicum? AVL. Humana quędam affectio cogit me, ut hoc munere te donem: nam si mori cupis,id efficiã,ut breui uotis tuis potiaris. MEND. Parce precor. AVL. Mori igitur recusas? MEND. Recuso per Iouem. AVL. Sed cur prius tam cõstanter mortem expectabas? MEND. Vt lubentius obolum daretis, seditiose loquebar: imò uitam summopere cupio, quam nullus est qui non desideret, & summo nixu non defendat. AVL.

Videt

Videtur'ne tibi hic mori uelle, ò Philosophe? PHIL. O' omnium, quos adhuc nouerim, infelicissimum: tot animæ atque corporis angustias pateris, tot miserijs & calamitatibus premeris, & nondum iudicasti, melius esse, eligibiliusque, uita hac tam morbosa, tam'que graui priuari: id est, à tot noxis liberari, quàm diutius animam in hac morborum sentina remorari. MEND. Nihil esse adeo graue puto, aut adeo atrox, quod hominem fallere possit (modo spes adsit quandoque euadendi) ut mortem præ uita eligere uelit aut debeat. Vobiscum ingenuè locuturus sum: putatis me esse turpissimum, inquinatissimum imbecillissimum, ut oculis uidetis: sed eos præstigijs affeci. sum iuuenis, ualidus, neque ineleganti forma prędi tus: neque ita mendicè uiuo, ut hic aspectus præ se fert: hilarem uitam, atque uoluptuosam duco. per to tum orbem alieno sumptu uagor: latrones non timeo, aut fures, sed plenus canto coram latrone, qui plerunque pecuniam mihi erogat: sumptus supra uitæ necessaria facio, & mihi ipsi nonnihil placeo, quando indisertus ego sapientes uiros decipio, & meis ieiunis uerbis pecuniam erogarè cogo: postquam recesserint, in illos oppedo ridens atque unà submurmurans, quomodo hic uir cordatus à nostro abiectissimo genere fallitur: putat me Dei amicum esse, & fere illum cum beatis Angelis alloqui, cùm nullum genus sit magis inuisum Deo nostro: nempe illum blasphemamus, iniuria

affìcimus

afficimus (si in Deum iniuria cadere possit) nummos precario partos colludimus, atq; consumimus. PHIL. Stupeo, & horresco, hæc audiens. Mihi totus uideris asper, luteus, pallidus, rugosus, inquinatus, squallens, & deniq; malo totius corporis habitu, quem cachexiam medici dicunt, te uexari putabam, cui & febrem, & alia multa uitæ incommoda coniungi solent: imò uox ipsa nescio quid miserrimum sonare uidetur. MEND. Audite uiri probi, postquam cœpi artem nostram uobis aperire, omnia ingenuè fatear: sed in hunc angulum secedamus, ut uos soli mendicorum artem condiscatis. En hæ sunt duæ iuglandes, quas ore porto, ut tremulam uocem, & semiperfecta uerba mihi faciant: has ut lubet muto, ac remuto, ut malæ crescant & decrescant, prout mihi opportunum uidetur: uariјs coloribus faciem pingo, ut exigunt loca: imò una urbe semel expilata, operā do, commutata facie iterum & tertiò expilare. Cymini puluis luteam pellem facit, pallidā atq; subnigram fumus. Cùm urbes aliquas Protei more in sexcentas mutatus formas defraudauerim, ficto uulnere, iocosa cicatrice, iocinoris aut lienis penula coxendici alligata, & maxillis iuglandium gratia tumentibus: abeo ad alias urbes eridendas, nummos precario receptos turpiter ludens, aleaq; dilacerans. Lautius conuiuor, quàm ipsi nobiles, nihil uoluptati parcens, ne meus genius defraudetur. PHIL. Si uerè, & non fictè (ut nunc facis) ægrotares,

grotares, non esses omnium mendicorum miserrimus? tamen ad hunc usum, ad hanc indigentiam, quę tibi contingere posset, nihil reponis? MEND. Vos non intelligitis mendicorum bona, tunc essem felicissimus. Nostrum genus ægritudinibus gaudet. quid nobis potest cōtingere melius, quàm crus diuinum? (ita enim nos uocare solemus crura uehementer hulcerata). PHIL. Quid aliud tunc superest, quàm summa indigentia, & in xenodochio mori? MEND. Imò quò magis ægrotant mendici, eò magis pecuniam accumulant: uos eorum mores ignoratis: optimi huius artis uiri nunquam xenodochia ingrediuntur. Ignaui sunt, & desides, indigniq; uita illi, qui in tali loco se claudunt. Verus enim mendicus, nullo morbi genere affectus, suum lucrum extenuat: sed quo grauioribus morbis affligitur, magis redit alieno ære grauatus, per compita circuens, per angiportus, per templa. PHIL. Certum mihi est, si uehementiori quadam ægritudine caperetur, non solùm non circuiret templa, imò nec per lectum sese uertere posset. MEND. Tunc domini efficimur, nobis inseruiunt famuli, magis fidi, quàm uestri: nam & ipsi mendici sunt, trahuntq; ægrum aut paruo curru, aut humeris gestant: nullus est tam uehemens morbus, tamq; sęuus, qui possit uerum mendicum remorari, aut domi claudere. PHIL. O' dij immortales, nunquam huic obscuro generi & sordido benefaciam. MEND. Oro ne mea ingenuitas
mę

me defraudet. PHIL. Te omnino non defrau=
dabit. nam uolo ut sis mecum frequenter in pran=
dio. MEND. Nec illud prætermittere possum,
quosdam esse nostri generis, qui tanquam princi=
pes multis imperant, quos domi alunt: hi in dies
precario quærunt, & quæ recipiunt, ad principis
domum portant: si panes sint, & pro prandio, uel
cœna supersint, eos baiulis uendit dominus: si ue=
stes, aut aliud simile, omnia suis artificibus uen=
dens, in nummos uertit: imò & hi mendicorum
magistri hos pueros emunt, prauaq; & turpis i=
psorum affectio pretium auget, & quò magis sunt
tetra hulcera, eò citius emuntur. Si mendicorum
mores excutere tentarem, nox prius accederet, quàm
sexcentesimam partẽ referre possem. PHIL. Hęc
satis superq; sint. At pro tua hac ingenua dicacita=
te argenteam monetam accipito, abiq;, & interim
alios fucato uultu, & trementibus uerbis decipere
pergas. MEND. Valete. AVL. Vides & hunc
omnium quos adhuc uiderimus, mendicissimum,
mortem effugere. PHIL. Imò mendacissimum,
cui an uera credi debeant, suspicamur, nihil non fin
git nouus hic Proteus. Quod hominum genus ad
uorandum, & ingurgitandum nascitur, quid fru=
gis humanę naturę præstare potest? Miror Deum
hos patientissimæ ferre: & nisi esset summum bo=
num, ferre non posset. AVL. Egregie dixisti. Sed
en colonus meus huc accedit, uir omni laborum
genere implicitus: hunc uoco: tenta, an tuę de mor=

te ſententiæ fauere uelit. Thoma. THOMAS. Heus patrone,non te uiderã:quid hic agis? AVL. Tu uero cur ad urbem acceſſiſti, cùm nunc emendandæ ſint uites,atq; recidendę. THO. Nihil mihi agendum ſupereſt ruri,nam & uites, & arbores omnes putaui,& ſulcis ſemina dedi. Reliquum eſt naturam occultis fomitibus alimentum & augmentum præſtare. Interim dum ipſa die noctuq; agit, in urbem ueni, ut ſupellectilia quædam meæ familię neceſſaria emerem. PHIL. Sed hęc miſſa faciamus: Thoma, dic mihi, in toto anni curriculo habes'ne diem unum uel alterum,in quo corpore & animo quieſcas? THO. Nullum certè habeo:nam & ſi corpore in die Reſurrectionis Chriſti, & eiuſdem Natiuitatis quieſcam, animo ſum agitatus: quippe familiaribus curis, alījſq; mentis negotījs perturbor, ut nec per integram horam uera quiete frui poſsim. PHIL. Non'ne melius eſſet,integre,quiete,ſine aliqua uel corporis uel animę perturbatione diutius uiuere? THO. Quis dubitat? PHIL. Dum hac uita, & hac uitali aura frueris, putas'ne quandoq; quietem iſtam te inuenturum? THO. Nunquam. PHIL. Non'ne in alia uita hæc quies habetur? THO. Si quis in Dei gratia bene obeat. PHIL. Ergo expetenda eſt hæc alia uita,tam bona, tamq; omni malo priuata:& hęc deſerenda,quæ potius mors eſt, quàm uera uita? THO. Ita eſt. PHIL. Tu igitur Thoma, quanto citius fieri poſſet, aliam uitam optare deberes:

deberes: quæ cùm haberi non possit, nisi per huius mortem, & huius mortem desiderare debes, ut uitam illam quàm optimam enanciscaris. THO. Mortem optare non possum: imò quicquid facio, quicquid patior, quicquid uel molestum uel incommodum fero, id omne ut superuiuam fero & perfero. PHIL. Sed quietem habere non potes in hac uita. THO. Satis quiesco si uixero. Qui me oderint, illa uita quiescant, illa oblectentur, in illam ocyssimè recipiantur. PHIL. Et hic ex eorũ genere est qui nesciunt sua bona. Vale mi Thoma. Non est opus cum hoc rustico tempus conterere. AVL. Vides, mi Philosophe, in porticus fine, quo loco Vitrearius cucurbitas papyro munit, hominũ cœtum? PHIL. Video. AVL. Hi omnes in sudore uultus suo pane uescuntur: illuc ne pigeat accedamus, forte ex illis unus tibi consentiet. PHIL. Non ab re erit inter tot miseros unà periculũ facere. gressus acceleremus, ne quis inde recedat. Quum primum ad hos mercenarios peruenere, Philosophus omnes una uoce salutauit: illi uersa uice resalutarunt. Tunc Philosophus: Num, uiri optimi, melius esset, atq; felicius, ab illis curis, quæ animos uestros uexant, ab illis laboribus, quos perfertis, liberos esse, quàm eisdem iugiter occupari? Equidem, respondêre. Philosophus deinde: Non uideo, quomodo liberi esse posfitis, nisi hanc miseram uitam cum morte cõmutetis. Probauit Suicida sententiam: quin addit, Mors est calamitosis

egregium munus. Hoc ęquo animo ferre non po= tuit fumarij mundator: sed indignatus, Suicidam loquentem pingui sermone impediuit, inquiens: Tu id sentis: At ego mallem dolijs pro fulcro sup poni, quàm uita hac excedere. PHIL. Non'ne quisq; uestrum miserrimè uitam ducit, cui desunt uestes, desunt cibi, desunt omnia uitæ commoda? SVICIDA. Impudenter loqui uideris, ô Philo= sophe: nam uitam ingloriè quidem, sed uoluptuo= se deducimus. Nempe phasiani desunt, desunt per= dices, et Cretica uina: sed uilioribus saturamur, cę= pis contenti, allijs, & secundario pane: quæ etiam nos sapidius comedimus, quàm uos phasianos & capos. Quot uestibus indigemus, tot ambimur: nam frigore parum afficimur, quo uos tenelli, ac delicatuli exanimamini. Quoties sues interficio, offam, & salis pugillos in hanc peram latēter abs= condo: & si mulieres adsint, iubeo ut catillos, lan= cesq; ferant, ut interim abeuntes, furta occultare possim. Quisq; nostrum lucello, & præda com= modè uiuit: nemo non furatur. Hic si fumarium purget, nonnihil aufert, quod mulieres in fumario condidere: & alij pro sua sorte atq; arte idem face= re conantur. PHIL. Num continuò timore in= festamini, furta, etsi pusilla sint, detegi? SVIL. Maxime. PHIL. Ergo iugis est, & perpetua pœ na, uita uestra. SVIL. Omnino, tamen non est adeo pertinax, ut mortem optare debeamus, cùm hęc omnia pro seruanda uita à nobis fiant. PHIL.
Quid

Quid si lictores uos caperent? SVIL. Pro re tam uili non capiunt: & si etiam caperent, quisq; pro ingenio suo, aut fugere, aut carcere solui tentabit. Nullus hic est, qui mori uelit. PHIL. Valete omnes. AVL. Nescio an quis alius miserabilior in hac urbe inueniri possit: omnes enim in hunc angulum unà conuenere: tamen nullus est, qui mori uelit, aut cupiat: uel latrinas, uel fumaria purget: uel sues, uel boues interficiat: uel uitrea uasa, uel herbas & olera uendat: uel enses, & cultros acuat: uel storeas papyro consarciat: nec ipsi salsamentarij, macellarij, fructuarij, huic uitæ concedere uolunt: nec lactarius, & qui ueteres calceos resarcit: & si uno uerbo dicere liceat, nullus ex infimo hominum genere tuam sententiam approbauit. Sed en mi Philosophe, occasio datur, qualem uolebamus: Mulier quædam Aethiopica, ex earum genere, quas Cinganas uocamus, tibi à tergo blanditur, ut nummos extorqueat. PHIL. Scythica est, non Aethiopica. AVL. Ipsa est tibi bonam fortunam dictura, quæ illi parum adulatur: sed permittas me illam alloqui. PHIL. Vt lubet. AVL. Vis mihi fortunam meam referre, & quæ futura sunt, aperire? AETHIO. Id efficiam, si deinceps obolum numerabis. AVL. Duos etiam numerabo: caue autem ne me fallas. AETHIO. Extende manum. AVL. En. AETHIO. Duas úxores duxisti, è quibus tres filios nactus es: deinceps felicissime uiues, nisi duo obstiterint, filij mors

immatura, & capitis uulnus. Auarus es, & immodica libidine caperis. AVL. Ha impudica atque improba mulier, nihil ueri refers: putabas me defraudare, ut alios soles? per Iouem posthac neminem defraudabis. Suppone colla, ut citius & minori ictu moriaris. AETHIO. Ha ha domine quid operosum ages, mulierem interficiens, & pauperculam? Parce precor, parce huic paruo nato. AVL. Mihi uideris fatua, & tibi inuida: nam si ab hac inopia liberaberis, si tot laboribus finem facies, si nihil amplius erit, quod optare possis, si deinceps alienas urbes uisitare non cogeris, ut uiuas, non'ne tibi continget res gratissima, res quam potius quærere deberes, quàm inuentam reijcere? AETHIO. Nostrum genus assuetum est laboribus, imò aliud uiuẽdi genus consequi nesciremus, quàm istud: me igitur abire sinito. AVL. Cur igitur tam temere dicebas, me auarum esse, atque libidinosum? AETHIO. Quoniam rari sunt seniores, qui auari non efficiantur: & rarissimi homines, quibus libidinis actus non placeant. In reliquis quid prædictura sim, quo ordine, & quibus signis ignoro: nec aliqua est nostri generis, quę quid dicere uelit, sciat. Vos estis, qui (nescio qua persuasione ducti) putatis nos Scythicas mulieres Chiromantiam, & uaticinandi artem callere, cùm & ipsa præsentia nos fugiant. Nos semper bona promittimus, ut mulierculis placeamus, & aliquam pecuniolam extorqueamus. Tamen ne semper benedicere uideamur,

deamur, aliquid incommodi addimus: sed tale, ut non possit bona peruertere. Certus sis, nos futuras Crœso ditiores, si uentura prænoscere sciremus. AVL. Vitam tibi munere impartior, & simul hanc monetam addo: hinc cito abeas. AETHIO. Dij sint tibi faciles. AVL. Philosophe, nullus est, qui in tuam sententiam descendere uelit, quamtumcunque mendicus, & ægrotus. PHIL. Nondum claros homines allocuti sumus: sed ignaros solos, & qui ueluti belluæ uitam ducunt. Nunc adeamus artifices, hi forsan nostræ sententiæ inhærebunt. AVL. Et hi quoque cum alijs à te discedent. Sed en in pharmacopolæ officina huius generis conuentus agglomeratur, nescio quid simul habeant commercij, Aediles forte præstolantur, qui eos ob immunditias mulctarunt, quas ante officinas spargere non cessant. PHIL. Commode offeruntur. AVL. Properemus. PHIL. Vt fert ætas, gressus accelero. O' uiri probi, ne pigeat in hunc angulum secedere: nam uobiscum de re quadam graui uerba facturus sum. Tunc artifices secedamus inquiunt. hoc enim nihil impedimento est. Hos Philosophus in hunc modum alloqui cœpit: Viri fratres, putatis'ne summum aliquod bonum euenturum, quo in hac uita felices esse posistis? Nihil unque tale euenturum iudicarunt. PHIL. Vos igitur in hac miseria uitam semper ducetis. at illis uisum est hoc nomen, Miseria, graue nimis: Quid, inquiunt, miseria? nullus est ex his, qui ad=

ſunt, miſer. PHIL. Audite fratres, atq; filij, nec indignemini, ſi uerbum aliquod uobis aſperum uideatur. habetis'ne omnia, quę poſſunt haberi cõmoda? ARTIFICES. Omnino potius omnia incommoda. PHIL. Eſtis'ne ab humanis curis liberi? à ſolicitudinibus mentis? à corporis ægritudinibus? ARTI. Non ſumus: ſed his plerumq;, nobis etiam nolentibus, afficimur. PHIL. Res ueſtræ ſuccedunt'ne ſecundum uota? ARTI. Nihil unquam, aut certè rarò ſuccedit: imò in dies res noſtræ in peius labuntur, & mala, figuli rotæ in morẽ, quotidie reciprocant. PHIL. Speratis'ne dum hac aura frui licebit, ab his quas retuliſtis curis uos euaſuros? ARTI. Nunquam. PHIL. At ſi uobis alia contingeret uita quietior, quæ ab omnibus his curis uel liberos efficeret, non'ne illa protinus à uobis cupide quærenda eſſet? ARTI. Quam uitam nunc dicis, quæ nos ab his malis liberare poſsit? PHIL. Illam, quæ ab imprudentibus Mors uocatur. ARTI. Nobis imprudentior is uidetur, qui hac uelit priuari uita, ut aliam ignotam uitam ingrediatur: hic deridendus eſſet, ut Aeſopus canem illum ſuum deriſit, qui inſpecta carnis umbra, ueram carnem dimiſit, ut fictam uorare poſſet: nulla nobis uidetur huic noſtræ preferenda uita. PHIL. Ergo nec deum creditis omnibus præeſſe, & deliciarum locum habitare, ad quem beatorum animæ perueniant, & in quem boni recipiantur, ut feliciſſima & inenarrabili ſuauitate

uitate plena uita lętentur,& uiuant. ARTI. Imò nos deum esse credimus apud inferos malorum ultorem, & qui in cœlis omnium bonorum præmia rependat: tamen nos hic habitare malumus, nempe hac uita nunquam spoliati. delicias illas, & iucundas paradisi uoluptates nunquam persensimus: quas si persensissemus, fortè illis allecti, hāc pręsentē uitam despiceremus. Interim uerò conabimur, quantum in nobis erit, hîc manere. PHIL. Esto amici nulla sit alia uita, quàm ista: num melius est à quotidianis curis tandem solui, & ab infinitis laboribus liberari, quàm in ipsis tanquam in Prometheis scopulis consenescere? ARTI. Equidē. PHIL. Quis est qui in hac caduca & fragili uita continuis curis non affligatur? ARTI. Nullus. PHIL. Concessistis (nec dudum) melius esse à curis liberum esse, quàm ipsis affici. ARTI. Maxime. PHIL. Addidistis præterea, neminem esse, qui dolores, qui curas, qui anxietates in hac uita effugere possit. ARTI. Certe. PHIL. Igitur melius est hac uita, quæ est uera mors, priuari, etiā si nulla alia sit uita, quàm in illa tot malis, tot discriminibus affectos immorari: nam qui hac uita priuantur, nihil amplius sentiunt. ARTI. Tuæ huic sententiæ nunquam subscribemus: imò totis uiribus conabimur, hanc uitam longius protrahere quàm possibile fuerit: & conabimur, ut in nobis erit, calamitates, curas, dolores, si non in totum auferre, eas saltem leuare. PHIL. O' bone deus,

uideo uos esse homines irrationales, qui singulas propositiones conceditis, tamen conclusioni, quæ necessario sequitur, non assentimini. Quippe conceditis, nemini in hoc mundo contingere posse, ut uitam habeat calamitatibus liberam. ARTI. Et iterum annuimus, & re ipsa experimur. PHIL. Concessistis deinde, melius esse, ab his laboribus solui, quàm in ipsis diutius consenescere. ARTI. Illud etiam elargimur. PHIL. Iudicatis præterea mortē solam eam esse, quæ ab his uinculis uos soluat. ARTI. Et nūc sponte iudicamus. PHIL. Velitis igitur, aut nolitis, necessario inferre oportet, à uobis, & omnibus nobis mortem esse optandam, esse quærendam, & eò eundum, quò ipsam inueniamus, ut ab huius mundi curis, laboribus, & angoribus liberemur. ARTI. Nos è contrario dicimus, nec optandam esse mortem, neq; quærendam: sed ut fieri potest, fugiendam. PHIL. Num facta ratio hoc infert? ARTI. Quid ad nos tuæ hæ ratiunculæ? nos uiuere oblectat, etsi curæ in dies in sexcentas formas transmutarentur. PHIL. Estis ergo irrationales, qui rationem uidetis, assentimini præmissis, tamen conclusioni absq; ratione, absq; ulla apparenti excusatione terga datis. ARTI. Hoc est quod nos sentimus: tibi tua optio contingat, posteaquam tam ardenter mortem desideras: aut forte hoc nobis persuadere tentas, cùm tuus animus longe dissentiat. Nunc opus est Aediles alloquamur: en accessere. Valete.

Aul.

AVL. In hoc cœtu nullum artificis genus deerat, tamen omnes mortem euitare cupiunt: neſcio an alter homo inueniri poterit, qui magis laboribus inſudet iſtis. In diuitibus, atq; nobilibus tentandum non eſt, an illos in tuam ſententiam ducere poſſis: nã huius mundi illecebris affluunt, & ſummis delicijs abundãt: Paradiſum putant mare hoc, quo innatamus: ſuas habent delicatulas concubinas, & molles amatrices: nectareis poculis, & condito ambroſia cibo ueſcuntur: palatia habitant ex aromatibus myrrhæ & thuris, & uniuerſi pulueris pigmentarij ſuffita: atria nunc omitto, & cubicula gemmis & auro decorata: penſiles hortos irriguis floridiores, & terrenos gelida hyeme fœcundos. PHIL. Statueram diuites hos non tentare: tamen ex his nonnullos noui, qui dolorificis ægritudinibus infeſtantur: unum prę omnibus tentandum elegi, qui uehementiſsimis podagricis doloribus cruciatur, ad huius domum uertamus iter. AVL. I præ, ſequar. Interim ſenes hi, greſſus ut decebat ætatem, accelerabant, quoad podagrici ædes offenderunt: ualuas recluſas inuenêre, ut nobilium Ferrarienſium mos eſt: ingrediuntur ueſtibulum, & per impluuium in epiſtylium tranſeunt: ſcalas aſcendunt, quas dextrorſum offendêre: atrium ingrediuntur, & deniq; ad nobilis ægrotantis cubiculum perueniunt: pulſant, aperitur. Tunc Philoſophus, Saluus ſis, mi patrone. NOBILIS. Vtinam Dijs gratum eſſet: ſed à me longe abeſt

ge abest ſanitas: quid mihi proſunt diuitiæ? quid ſeruorum chorus? quid nati? quid generis nobilitas? nam hac ægritudine adeo premor, ut uix reſpirare poſsim. PHIL. Hæc quæ pateris, conſtanti animo ferre debes. nam miſericors Deus plerumq; in hoc mundo triſtia quædam infert, ut uel in altero pœnas auferat, uel eaſdem ſaltem remittat: quicquid homo hic patitur, omnia æquo animo ferre debet. NOB. Cùm nemo poſsit ſuo fato obſiſtere, illud eo animo, quo poteſt, ferre debet, & totis uiribus conari, tolerãter ferre: tamẽ is equidem cæcus eſt, qui podagram non dico concupiſcit, ſed uel illi puſillum etiam blanditur: neſcio an illi purgatorij luctus, & afflictiones extremæ, podagricos dolores æquare poſſint: nempe pedibus meis clauos infigi perſentio, & caro quæ oſſibus inhæret, eodem modo reuelli uidetur, ut ſuilla ſalſamentarij caro reuellitur, cum ad conficienda tuceta oſſa carnibus exuũtur. PHIL. Certè uel Plinius, uel quis fuit ille Philoſophus, non ab re ſcriptum reliquit, Satius eſſe nunquam naſci, aut ſtatim in primo lucis ortu aboleri. NOB. Hos procul dubio affirmare auſim, ſatius eſſe non naſci, aut citius mori, quàm podagricis doloribus affici. PHIL. Non'ne etiam expedit, eum qui hoc uehementiſsimo dolore afficitur, quanto citius fieri poteſt, liberari? NOB. Certè. PHIL. At cũ hoc fieri non poſſit, niſi per mortem, huic ægro mors quoq; optanda eſt, atq; expectanda? ueluti ſummum

ſummum quoddam bonum,quod illum liberat à malis. NOB. Id nunquam dixerim, mori melius eſſe: nam priſtinæ ſanitati reſtitui, optabilius eſt: tamen ſi quis inuitus totam ſuam uitam in his cruciatibus tranſigere cogeretur, is mortem potius cupere deberet, quàm tot anguſtijs, tot doloribus affectus,diutius in uita commorari. PHIL. Tamen fieri non poteſt, ut is qui grandis natu ſit, & ferè ſenio confectus,podagricos dolores euitare poſſit:propterea hic præ uita mortem eligere debet. NOB. Hic noſter podagricus morbus intercalaris eſt, & in toto integro anno plures habet inducias. PHIL. Interim dum uos inducias habere putatis, quia podagrici dolores abſunt, non'ne domeſticis curis,& familiaribus laboribus occupamini? NOB. Maxime. PHIL. Nunq̃ igitur eſt à malis uel corporis,uel animę libera hęc uita? NOB. Nunquam. PHIL. Eam igitur deſerere potius præſtat,quàm ſeduló, modó corpore, modó animo uexari, & nunquam ab his liberum fieri poſſe,expectare. NOB. Non ſunt adeo graues hæ curæ, neq; adeo laborioſæ, ut mortem implorare debeamus,qua media curas illas euitemus. PHIL. Num ſatius eſt curis uacare,quàm illis eſſe impeditũ,uel graues ſint,uel leues? NOB. Omnino. PHIL. Num id expetendum, quod ab his ſoluere poteſt? & ab ea præſertim calamitate podagrica, qua te iterum uexari formidas? NOB. Prorſus. PHIL. Eſt'ne aliquid in hoc uitæ pe

tæ pelago, quo & familiares curas, & mentis affectiones, & podagricos labores emendare possis? NOB. Nihil, quod sciam. PHIL. Num omnia hæc incommoda uitæ exitu corriguntur? NOB. Corrigũtur quidem, uel potius auferuntur, sed alio nõ mediocri dispendio. PHIL. Quo? NOB. Lucis, id est, uitæ priuatione. PHIL. Vita humana non'ne hæc omnia, quæ superius dicta sunt, pręstat, in qua nemo sua sorte contẽtus est? NOB. Prorsus. PHIL. Non'ne igitur id præ omnibus eligendum est, quod mali nihil, boni plurimum est? NOB. Certè. PHIL. Mors uitæ opposita est, & uita omnia mala affert, mors uerò illa aufert: nam uitæ opposita est. & hæc est oppositorum conditio, opposita facere. Dic igitur, non'ne id deterius est, quod mala facit, quàm id, quod illa aufert? NOB. Maxime. PHIL. Est igitur uita morte deterior, & mors ipsa à uere sapientibus optanda. NOB. Tua hęc argumenta aliquid momenti omnino habere uidentur: sed non tale, ut ad mortem me allicere possint: hac uita mirificè oblector, & hoc unum est, quod in summis podagræ cruciatibus me pręter modum angit, Pauor mortis. PHIL. Non'ne mors tuo podagrico dolore melior est? NOB. Et suauior, quia dolorem emendat: tamen dolores istos potius ferre uolo, quàm mori: nam spe quadam pascor, auferri dolores posse, & deinceps per temporis spatiũ absq; dolore superuiuere: nec frustror mea spe. PHIL.

Interim tamen uarijs curis afficeris, & continuò podagrę timore. NOB. Nugæ ſunt, quas refers, cùm ſemel euaſerim, nihil mali amplius futurum cogito, & præteritum obliuioni trado. PHIL. Si dimidium uitę tempus curis, & doloribus afficereris, eligeres'ne in his conſeneſcere? NOB. Imò gratiſſimum mihi foret, & ad decrepitam uſq; ætatē peruenire. PHIL. Quid ſi maior uitæ pars eodem modo affecta eſſet? NOB. Adhuc conſeneſcere optarem. Imò cum nihil ſit uita melius, nihilq́ ſuauius, etiam ſi toto uitæ tempore ita afficerer, uiuere potius optarem, quàm mori: nempe ignoro, quò profecturus ſim. PHIL. Igitur fide cares? NOB. In fide non dubito, ſed res eſt dulciſſima uita. PHIL. Quare igitur cùm primum huc acceſsi, & tu ipſe dicebas, auferri ab hac uita melius eſſe, quàm his continuis miſerijs, immorari? NOB. Tunc communi loquendi modo utebar, & non ex re, neq; ex animo. Hæc eſt ſummarum ſumma, Mortem ſumme abhorreo, & ſuper omnia terribilia odio habeo. Vidi multos etiam ſæuiſſimis morbis cruciatos, qui tamen totis uiribus mortem effugere tentabant, quam & deliri ipſi euitare conantur. PHIL. Num multi ſe ipſos ſuſpendunt? NOB. Hi non ſunt fatui, neq; deliri, ſed maniaci, & furibūdi, cacodæmone agitati: hos, & eos etiam, qui ſe pręcipites dant, non ſolum non puto homines eſſe, ſed neq; etiā animalia. PHIL. Tamen mortem cupiunt, & illam tanquam bo-

num pro ſcopo accipiunt. NOB. Certè pro bono accipiunt: ſed æquè eſt, ut is, qui meretriculas adit, quas morbo Gallico affectas eſſe nouit. hic enim morbum cognoſcit, affectionem uidet, tamen irretitus turpi illa tentigine, quam ſub ſpecie boni & delectabilis imaginatur, morbum ſpernit, quē plerumq; magno præmio emit. Et parricida ſpeciem boni accepit, ut hæres eſſet, tamen rem ſceleſtiſſimam perpetrat. Qui igitur ſeipſos necant, quod peſſimum eſt, ſub boni quadā ſpecie agunt. Imò ex hoc, mortem omnium rerum peſſimam eſſe, inferre oportet. Dic igitur mi Philoſophe, (nunc & ego uerſa uice Philoſophum interrogabo) ſi quid ſit, quod alio melius ſit, non'ne omnia eiuſdem generis, his quæ ſunt in alio genere meliora erunt? PHIL. Profectò. NOB. Si mors igitur uita præſtantior ſit, quælibet mors quacūq; uita præſtantior erit. PHIL. Syllogiſmo concluditur. NOB. Certus autem ſum, te nunquam putaturum mortem illius qui ſe ipſum perimit, eſſe meliorē uita, etiā cuiuslibet miſerrimi. PHIL. Imò ratione qua mors eſt uita melior, ſed ex conditione agentis peior eſt: nam hæc eſt rerum conditio, hic mos, Quo res ſunt pręſtantiores, eò peiores eſſe oportet, ut praua agentis conditio expoſtulat: cuius rei exemplum habere potes in Euchariſtia, qua nihil ſanctius, nihil religioſius, ſi uir integer bono animo conſecrauerit: è contrario, nihil deterius, nihil perfidius ratione agentis, ſi turpi animo

nimo consecretur. NOB. Vno uerbo te expediam, ô Philosophe: Quando ita tibi lubet, moriaris: ego uitam opto, uiuere cupio, & nihil mihi atrocius uidetur ipsa morte. Abite igitur, & cum mortuis de morte uerba faciatis. Interim ego cum uiuis de uita concertabo. PHIL. Vale igitur mi nobilis uir. Aulice, diues hic mediocri dolore infestatur, & si quis habeat humana commoda, hic unus est. Alium quendam adeamus, à teneris annis amicum, qui uesicæ calculo, & renum doloribus cruciatur, quibus (ut Plinius & antiquiores medici censuerunt) nulli alij sunt grauiores dolores. AVL. Mihi abstinendum uideretur, ô Philosophe, ab hoc labore, nam si hic, quem tam dire cruciatum uidimus, mortem euitare studet, neminem puto tibi assensurum, & nos impræsentiarum frustra lapidem loturos. PHIL. Tamen argumentis coactus est. AVL. Quid curat ipse argumenta? Interim ad ædes patientis calculum peruenere. Valuæ reclusæ erant, & puer à paleis quibusdam & festucis uestibulũ emundabat: huic dixit Philosophus: Qua re impræsentiarum herus tuus occupatur? PVER. Mœrore, & uehementi cruciatu: audistin' uocem illam magnam, non mediocriter intonantem? PHIL. Audiuimus ualde longe, & mirati sumus clamorem. PVER. Is fuit, quem mox reliqui, pudenda absq; pudore ostendentem, & pecudum more (ex doloris uehementia) manibus ac pedibus ambulantem. PHIL. Mi

hi summè placet, ut illum hac hora conueniamus. PVER. Expectate parumper, quoad illi de uestro accessu nonnihil indicem. Quo nomine uocaris? PHIL. Tam cito mei oblitus es, qui quotidie huc accedo? PVER. Parce mihi Philosophe, nescio quid mihi obumbrauerat oculos. Ingrediens puer, horum aduentum domino indicauit, qui è lecto surgens Philosopho occurrit, in hunc ferè modum exclamans, Sæpe sæpiusq; ad nos ingrederis ò Philosophe, tamen nulla præsidia tecum affers, nulla tuę doctrinæ testimonia: affer, affer remedia, quę tã diros cruciatus extinguant. PHIL. Aequo animo feras, nam Deus optimus sanitatem reddet, & nos nonnihil præsidíj nobiscum attulimus: nam puluerem hunc pusillum ex lithospermate, & alíjs nonnullis, cum ibis hac nocte cubitum, degluties, qui maximo erit tibi leuamento. Sed dic, ò amice (ni tibi sit molestum loqui) cùm lapidis incendio perureris, & eius motu dolore angeris, num melius esset mori, quàm tam diris affectibus cruciari? CALCVLOSVS. Quid inquis mi Philosophe? Mors oblectamentum esset, esset deliciæ: quippe nunquam spero ab hac efferata ægritudine liberari. PHIL. Tu igitur ab hac uita solui cupis. CAL. Et uehementer cupio: imò & singulis diebus mortis auxilium imploro, & eam apertis & obuíjs ulnis expecto. PHIL. Aulice hic suasore non indiget: iam uici & palmam referre debeo. AVL. Non sum tam leui testimonio con

nio contentus: permittas me illum alloqui, ut noscam, an serio, uel ioco loquatur. Dic charissime, es'ne unquam uita functus? CAL. Nunq̃, tamen hoc percupio. AVL. At mortis dolores nondum expertus es. CAL. Imò singulis diebus experior, & nunquam mori finio. AVL. Sed mortis dolores in centuplo superant illos, quos impręsentiarum pateris ex calculo: nam Mors ultimum est terribilium: sed cras (ut arbitror) experieris. CAL. Vides'ne mortis quædam indicia? AVL. Nulla profectò. CAL. Cur igitur tam præceps iudicasti me cras passurum esse dolores mortis? AVL. Ne cures hoc scire. CAL. Obsecro per Deos, si quid occultũ uides, id mihi aperias. AVL. Non possum tuis precibus non satisfacere: Philosophus hic tibi à cunis amicus, ut uir est insignis & pius, tui misertus est, & puluerem illũ uenenosum emit, ut te ab his affectibus paucissimis horis liberaret. CAL. Ha improbe & scelefte Philosophe, non satis adhuc angor, tu tentas nostris miserijs ultimum luctum addere? AVL. Tu igitur non putas melius esse mori, quàm tam sæuis cruciatibus uexari? CAL. Non equidem. AVL. Igitur neq; uita priuari cupis? CAL. Non per Deos. AVL. Cur igitur tã constanter affirmabas, hãc uitam tibi fastidio esse, & mortem præ uita eligebas? CAL. Dolor ipse in hæc uerba me duxit, quo infestante, quid loquar, ignoro. At sedato dolore, sententiam muto, & cum filijs, uxore, atq; amicis consenescere opto,

re opto, q̃uis & nunc grandis sim natu. PHIL. Tu ergo uexari potius elegisti, quàm liberari. CAL. Nequaquam. PHIL. Tamen mors id curabit, & ei opem præstabit, cui nescit uita mederi. CAL. Viuendum est, etiam dolore summe infestante: nam reposita est quædam spes in sinu meo, qua spero adhuc sine calculo me superuicturum. PHIL. Tamen unum est, in quo uideris mortem præ uita elegisse. CAL. Quidnã est hoc? PHIL. Optimos calculorum abscisores per totam Italiã quærere non desinis, ut calculum educant: num tunc morti planè exponeris? CAL. O' quàm uanissime loqueris: imò hos quæro ut uiuam: uir es pinguis Mineruæ: uideo me hunc dolorẽ diu non esse laturum, ut annos aliquot meæ uitæ addam, hoc dispendium subire non uereor: quod etsi periculosum sit, tamen multos etiam euasisse nouimus. sed en dolores iritantur, intenduntur, parcatis obsecro, si pudenda detexi, nam cogor ubique mingere: hinc abeatis obsecro, quoniam & simul inter mingendum excerno. PHIL. Vale, & puluerem illum deglutito: nam uenenosus non est, sed ita tibi dixit Aulicus, ut probaret an ex animo diceres, quando mortem uitę pręferebas. AVL. Vidistin' quo cruciatu, quo acerbo & uehementi dolore teneretur pauperrimus hic uir: obriguit penis, stillabat sensim, uix oculi temporibus coërcebantur & sua orbita, eius facies tanquam ignis exardescit, tamen diu uiuere cupit, tot miserijs atq;
calamita

calamitatibus afflictus. PHIL. Ex his est, qui sensu, & non ratione ducuntur: sed Philosophos, atque Theologos adeamus, qui naturæ secreta cognoscunt, & qui huius uitæ indignitatem, & alterius uitæ præstantiam nouerunt: hi statim in nostram sententiam descendent. Interim religiosos omittere decreuimus, quos mortem odio habere nouimus, & uitam summopere diligere, & qui Dei amore incommoda euitant: hos uerò omittam, ne quis ex bonis offendatur. AVL. Ne hos uiros posthabeas: nam si quis tibi assensurus sit, ex hoc genere erit: nam peccatis carent, esuriunt, sitiunt, uigilant, de nocte surgunt, ut psalmos & orationes cantillent, in patriam festinant. PHIL. Nolo huius generis uiros iritare: intus & in cute illos noui. Si quid uerissimum depromerem, quod in eorum mores aliquid faceret, statim hæreticum me uocarent: adeo omnia, quicquid ea sint, ad fidei articulos deducunt. Nos uerò quicquid de his sit, id reducamus in cumulū uirtutis, & meritorum, & inscitiam fingentes, uulgarium mores imitemur, antiqua scilicet mulorū uestigia sequentes. AVL. Suborta est mihi ābiguitas, ò Philosophe. PHIL. Quęnam? AVL. Si mors desideranda est, quisque igitur se ipsum perimere deberet, ut finem suum assequeretur. PHIL. Hoc fieri nō debet: tu nō'ne putas homines esse sub Dei potestate, & ab ipso custodiri? neque aliquem ex eius custodia (ut Plato inquit) eo inuito aufugere debere? AVL. Ita reor.

PHIL. Si quis ex tuis seruis seipsum,te inuito,interficeret, nũ illi irascereris,atq; si posses, pœna afficeres? AVL. Omnino si possem. PHIL. Quũ Deus homines possideat,nemo seipsum interficere debet, nisi Deus necessitudinẽ aliquã imposuerit, quã euitare non posset aliter, post mortem ab illo punietur, qui & animã ipsã punire potest. AVL. Diligenti ratione suasisti,neminem seipsum interficere debere: sed mihi in hoc obtẽpera: Duo sunt in carceribus occlusi,senex & iuuenis,ambo plectendi capite,eos inuisamus obsecro. hi fortè prius à religiosis irretiti in tuã sententiã deuenient. PHIL. Vt lubet. Tunc pedibus addidere alas, ad carcerem perueniunt, & statim loci pœnalis commentariensem magistrum inueniũt: cui dixit Aulicus, quid agis mi Philacista? hic respondit, Lictores expecto, qui duos quosdã misellos damnatos capite ad Prætorem conducant.Hic subridens dixit, Cur huc accessistis?uultis'ne cõdi,& carceribus seruari? AVL. Dĳ auertant:sed hos miserrimos(ni refugerint)lubẽter alloquemur:sunt'ne uno in loco? PHILACISTA. Non:sed in hac prima custodia iunior clauditur,satis belle ad mortẽ pręparatus.In illa uerò,quæ dextrorsum est, senex continetur,quẽ nullus uir probus solari potest,nullus illi suadere potest,ut mortẽ, quam promeritus est, libenter subeat.Hic igitur locus est,in quo iuuenis clauditur:si placet,ingredimini.Post hęc carcerẽ ingredientes,Aulicus in hęc uerba prorupit:Deus te liberet, ut Ionam fecit de uentre ceti. Tum iuuenis

decollandus hoc audiens dicit, hac re indigeo: sed posteaquam huc accessimus, hàc eundem est. Tunc Philosophus, Quàm felix es, & ipsa iuuenta illustris, qui cras sub aurora miserias humanas sub imperio habebis, immortali uita donaberis, pro mortali & caduca: quid aliud expecto ego præclarius, quàm ab his miserijs auferri? IVVENIS decapitandus: Hac sorte contentus sum, cùm Dijs ita placuerit, & mea coinquinata scelera promereant. PHIL. Confide fili, & hæc constanti animo feras: iam uideo tuæ constantiæ præmium apud superos in martyrum choris parari. AVL. At si fieri posset, non potius uiuere malles? IV. Malim profecto. PHIL. Ne illum in uitæ amorem reuocemus Aulice. AVL. Esto: ad senẽ accedamus, nam hic iuuenis libenter à uita decedit, quia mortis iudicium rescindere non potest. Adde iuuenes ob imperitiam uitam minoris facere, quàm senes: propterea singulis diebus iuuenes inconsideratè uitæ discrimina subeunt. Senem uerò decapitandum partim fatuum existimo, partim sapientem: fatuum, qui tam odiose ferat, quod euitare non potest: sapientẽ, in diligenda uita. Sed en audi ipsum senem eiulatibus conquerentem. PHIL. Senem quidem audio, sed pueris comparandum. Iamq; senis custodiam ingrediebantur. Tunc Philosophus altiori uoce intonuit: Quid agitur? Vnus ex his qui senem solabantur, pro cunctis respondit, nos totis uiribus huic seni suadere conamur, ut læto a-

nimo cum sanctis angelis in beatorum choris cohabitare uelit, & æterna uisione frui: sed corpori, & sensibus nimis indulget, mortem effugere cupit, à qua dissolui nullus est nunc modus. Tunc Philosophus, Sinite me illum alloqui. Cur ita sæpe suspiras pater, ac suspiria multis cum lacrymis imo de pectore trahis? ubi illa tua constantia, qua tot uiros impauide trucidasti, tot in milites etiam solus grassatus es? SENEX. Ha ha, sum hîc ferè dolore exhaustus, uita priuare me parant, quā omnium rerum dulcissimam puto. PHIL. Nū audisti uulgatam Platonis sententiam, Humanam uitam peregrinationem esse? opus est peregrinum eò tandem peruenire, quò à superis destinatum est. huc accessisti, in cœlum uocaris, num lætus in patriam abibis? Quis peregrinus adeo fatuus prope patriam constitutus, regredi tentaret? iam occupas proprium solum, cur lętus non ingrederis? dimitte, dimitte tuam hanc mollitiem, quæ nec satis infantili ætati conuenit. SEN. Certè uera sunt, quę refers: tamen non possum non ęgre ferre mori, qui adhuc per aliquot annos superuiuere potuissem. PHIL. Et per quot annos? octogenarius es, quā ætatem paucissimi, quos æquus odit Iupiter, attingunt, & nondum es hac laboriosa uita satur? SEN. Id me uehementer angit, quòd mea morte non moriar. PHIL. O bone uir, nulla est alicuius mors, sed cuiuscunq; quælibet. Quid refert (inquit Seneca) mori cæsim, an punctim? Voluntariam

riam mentem præpara bonorum optimo, id est morti consentientem. SEN. Mori necesse est, etiam si noluerim: tamen quòd sponte & lubenti animo id efficiam, nulla sunt argumenta, quæ id suadere possint. PHIL. Dic mi pater, necant'ne merentem, uel immerentem? SEN. Merentem, & eum qui nec decem uitis satisfacere posset. PHIL. Si igitur merentem necant, non solùm non ægre ferre debes: sed te ipsum sponte præstare debuisses, ut purgarent, & occiderent. SEN. Vtinam aufugere potuissem. quæ animalia mortem non fugiunt? Ipsæ etiam aues clatris rostro perfractis extra caueam abuolare nitũtur. PHIL. Nihil merent, & sunt bonorum ignaræ: si tibi gratum sit, ex Platone tibi ostendam, quòd non solum non erat fugienda mors, sed abs te imploranda, & quærenda. SEN. Nugæ sunt, & puerorum deliramenta. PHIL. Eia igitur incipiamus. Iustum omne, ut iustum est, non'ne bonum? atq; pulchrum? SEN. Maxime. PHIL. Si quis agit, non'ne opus est aliquid pati? SEN. Quomodo hoc ais? PHIL. Si quem percutias, agis: non'ne opus est illũ, qui percutitur, pati? SEN. Prorsus. PHIL. Imò opus est, eadem ratione patiatur, qua percutitur. SEN. Non accipio. PHIL. Si aliquo fine percutiatur, non'ne opus est eodem fine patiatur, quo percutitur? SEN. Equidem. PHIL. Rursus dare pœnas, non'ne est aliquid pati, & ab aliquo agente, scilicet puniente? SEN. Omnino. PHIL. Qui

punit,num iuste punit? SEN. Iustè: sed & nonnunquam iniustè. PHIL. Nemo iniustè punit, cùm is qui iniustè punit,non puniat,sed iniuria afficiat eum,cui sub falso punitionis nomine malum infert: post hæc qui punitur, num iustè patitur? SEN. Iustè. PHIL. Omne autem iustum bonum est atq; pulchrũ,ut superius cõcessisti. SEN. Concessi. PHIL. At quod bonum est & pulchrum, num honestum, uel utile, uel delectabile? SEN. Ita arbitror. PHIL. Vnusquisq; igitur, qui malum aliquod perpetrauit,punitionem quærere debet,ut iustitiam subeat,quę illi honesta erit, aut utilis,aut delectabilis: Cùm ergo tu pessimè egeris, ne puniri ægre feras: imò forti, atq; temperanti animo fructuosam horam expecta,qua purgaberis,& ab animę prauitate liberaberis. SEN. Hæc omnia uera esse cognosco: tamen inops animi,concitari non possum. PHIL. En alia ratione utamur:Si corpus & anima(ut eorum exigunt naturæ) æqua passione tenerentur, cui citius remediũ pręstare deberes,animę,an corpori? SEN. Animę. PHIL. Qui morbus pollutior est,qui'ue magis uerendus (etsi æquè commaculent) animę,an corporis? SEN. Animæ. PHIL. Et huius rei hæc est causa, quia anima est excellentior corpore,num istud ais? SEN. Maxime. PHIL. Quæ autem ars à corporis morbo nos liberat? SEN. Medicina. PHIL. Igitur cum corpus ægrum est,medicum uocas,& summè peritum, qui

te sa

te sanitati restituat, cæteriq; ita faciunt? SEN. Ita solent. PHIL. Quid si medicus inurere cogatur, membra abscindere, amara potui dare, num hæc subeunt, uel refugiunt? SEN. Subeunt omnia, ut sanitati restituantur. PHIL. Cùm uerò sanitati restituti sunt, à corporis morbo liberi euasere, non'ne? SEN. Ab eodem. PHIL. Donasti superius animam corpore præstantiorem esse, & animæ morbum corporis morbo longe peiorem, tot'que subimus incommoda ut corpus sanetur, non'ne & maiora discrimina pro sananda anima subire conueniet? SEN. Ignoro quinā sint morbi animæ. PHIL. Iniusti, grassatores, parricidę, fures, auari, fœneratores, non'ne morbo animæ afficiuntur? SEN. Certè. PHIL. Sed quis ab his morbis liberare potest, si cui resipiscenti purgari placuerit? SEN. Neminem ex mortalibus scio. PHIL. Sunt'ne qui puniant, & homines meliores reddant? SEN. Prætores, ut arbitror. PHIL. Rectè sensisti: nam incipientes furta committere, flagellis purgant: qui purgati deinceps, res alienas uident, & intactas prætereunt: alij rursus perseuerantes, auribus priuantur, atq; naso: si altius ęgritudo radices iecerit, hos acrius purgant, & longe amariori pharmaco utuntur. Sunt'ne igitur Pręores, qui animam morbo liberant? SEN. Ratione infertur. PHIL. Eras'ne æger anima, & prauè affectus, id est grassator, fur, homicida? SEN. Maximè omnium. PHIL. Ha ha pater,

cur

cur lictores expectasti, qui te caperent? te ipsum sponte Prætori offerre debuisti, & ab illo animæ sanitatem protinus petere: sicuti si corpore ægrotus fuisses, à medico petijsses. SEN. Nimius est hic dolor, quem Prętores inferunt. PHIL. Quid ais? delectatio est: num curari à medico delectabile est? & ægri maximè gaudent, cum actu curantur? nempe futuram sanitatem expectant. SEN. Certè. PHIL. Non est igitur dolendum, esse in medicorum animæ manibus, qui illam purgent: imò potius hic anima æger delectatione affici debet. Quisque igitur qui animam suam graui quadam ęgritudine affectam habet, cuipiam iudici sponte se offerre deberet, & ab eo purgatoria medicamenta expetere, quibus purgatus, in pristinam sanitatem anima restituatur, sitque sui ipsius accusator, & morbum (ut dicitur) obuia manu gerat, atque omnia ægritudinis incommoda Prætori uti medico referat: deinde purgatoria pharmaca subeat, quęcunque illa sint, uel mutilet, uel flagellis torqueat: imò si opus fuerit, capite mulctetur, suspendatur, quoad anima medicamento reintegrata conualescat. SEN. Tamen non paucos noui grassatores, homicidas, omni scelerum genere deturpatos, qui & Prętorē, & lictores summopere cauebant. PHIL. Insensati erant, & his sensuum imaginibus decepti, & omnium penitus insanissimi: his similes, qui morbo corporis affecti, sese medico concredere nolunt, amara pharmaca reformidantes, ut pueri faciunt.

ciunt. SEN. Vir optime, his uerbis ita animum meum instituisti, ut sedatè, ne dicam uoluptuosè, mortis discrimina patiatur. PHIL. Iubilet igitur animus tuus, gestiat, oblectetur, qui capitis ablatione purgatus in cœlum aduolabit mundus, immaculatus, & à sanctis angelis inter martyres coronabitur, quiescet absq; dolore, absq; ulla mœroris labe. Iam lictores instare uideo, ut Prætori præsenteris. Vale, & huius animæ pharmacum percupidè bibe: illa uitijs exonerata, atq; purgata, ante summi Tonantis tribunal accedet. AVL. Dedisti huic seni satis commodum medicamentum: certus sum, primos illos hortatores nunquam in mortis consensum hunc inducturos esse: imò nec tu ipse induxisses, nisi moriendi necessitas instaret. PHIL. Cùm hic senex argumentis coactus nostræ sententię inhæserit, dignus sum ut præmia reportem. AVL. Non acquiescit sponte, quod suspiria ostendunt: sed nisi ui capite mulctaretur, nisi libenter tuum hoc pharmacum subiret, imò nisi illum in uitæ amorem uel memoriam perducere uererer, tibi ostenderem illum summopere mortem abhorrere. Sed nunc opportunius erit Philosophos aliquos, atq; Theologos adire, qui si tuis argumentis subscribant, mihi ipsi conditiones imponam. PHIL. Nosti Philosophum illum antiquæ disciplinæ, grauem unà, & Theologum consummatissimum, qui non raro mecum domesticè obambulat? AVL. Noui. PHIL. Illum adeamus,

mus, qui unus erit pro cunctis. AVL. Lubet. Tunc iter ad Philoſophum, Philoſopho peramicũ, inchoarunt: ſed affuit occaſio, qualem non putarant: nam eius famulum inter eundum inuenere, qui curſim & anhelans greſſus feſtinè trahebat. Quorſum, inquit Philoſophus, adeo raptim uolas? Tunc famulus, Ad auditorem peccatorum accerſendum, qui dominum meum uiſitet, & ad hãc peragendam uiam hortetur. PHIL. Quid ais? oppreſsiſti me: nunc agitur tertius dies, quòd ſimul de cœli natura, deq; angelis in foro diſſerebamus: ò uita noſtra miſera, & tanquam uitrum fragilis, an ægrotaret ignorabam. FAMVLVS. Languet, ſpiritum ab imo pectore trahit, uiaticum recepit, inunctus eſt, & is qui aliàs adeo ſapiens fuit, nunc mortem abhorret, & ſummopere in uitam anhelat. PHIL. Sine religioſum ſuis preculis uacare, ego eius uice fungar, & operam dabo, ut ab hac uita ſponte recedat. Ad huius ædes peruenere, & ueſtibulum ingreſſi, imbecillem, & triſtem ægri uocem audiere. Tunc philoſophus his uerbis cubiculum ingreditur, Quid hoc amice? ubi tua illa animi magnitudo? ubi philoſophica cõſtantia? ordinem naturæ conſidera: illuc ibis, unde ueniſti. AEGER. Iamdiu eſt, quòd hæc mente reuoluo, noui q; hanc eſſe omnibus communem uiam, quam nemo euitare poteſt: ſed pauore quodam, neſcio an humano, uel ferino, extimulor, quẽ non poſſum à cogitatione repellere. Videor uidere cor

re corpus hoc uita, gustu, tactu, & alijs sensibus priuatum putrescere, in uermes conuerti, atque uorari. PHIL. Nunc profecto mihi sine sensu esse uideris, quoties uereris, ne illi corrumpantur, & ne caro hęc putrida uermibus dometur: non'ne putas animam ab hoc corporeo carcere solutam, rerum naturas expeditius percipere, & ea etiam quę sensu capiuntur, pręstantius attingere, quàm cùm est in ipso corpore clausa? AEG. Maxime. PHIL. Quid perfectius, quid'ue excellentius, aliquid rei flaccidæ, atque statim perituræ, gustu sentire, uel gustus rationem, & Ideam noscere, qua omnia gustui subiecta tenebis? AEG. Ideam & rationem. PHIL. Hæc Idea non'ne promptius ab anima, quæ sit corpore libera, quâm ab eodem impedita percipitur? AEG. Valde. PHIL. Imò corporei sensus plerunque impediunt, quoties ægritudo sensus obtundit, ut nequeant eorum sensuum, qui affecti sunt, sensilia tractari. AEG. De cæcis, atque surdis, exemplum esse potest, qui de coloribus atque sono parum iudicare possunt. PHIL. Es'ne unquam in Platonis operibus uersatus? AEG. Sæpius. PHIL. Quid inquit ille hominē esse? AEG. Animam claustro mortali clausam, corpusque umbraculum hoc tegens, ne optimorum bono fruatur, scilicet ne Ideas rerum contempletur. Imò tam diu angitur, tam diu mœstitijs ac doloribus afficitur, quamdiu hoc carcere detinetur. PHIL. Cur igitur times, cur tam pauidus contremiscis, si com

pedibus, & feculenta custodia liberaberis? num illum desipientem putares, qui cæco carcere putrido & feculento solui posset, tamen in ipso diutius immorari niteretur? AEG. Hunc ualde riderem, nouiq; has meas lacrymas esse uanas: sed non possum non amare hanc uitã, in qua tam diu sum uersatus, & dolere in discessu. PHIL. Aegrè fero ego, & non possum non indignum putare, tam prudentem Philosophum, ac sapientem, tam egregium Theologum, atq; consummatissimum, qui nihil non uestigatum reliquerit, mortem adeo timidè & pueriliter expauescere, quod Philosophũ non decere constat. AEG. Sed utinam huic philosophico studio non nauassem: hoc est, hoc inquã, quod me deterruit: nam sæpius circa animæ naturam philosophatus sum, & apud me adhuc sub iudice lis est, quid de ea futurum sit. PHIL. Ha uir egregie, quæ nunc audio? num putas animam per se à corpore liberam esse, & mortem nihil aliud esse, quàm corporis ab anima solutionem? AEG. Omnino. PHIL. Dic, est'ne Philosophi opus, uoluptates sequi, uel eas longius euitare? AEG. Quid inquis? PHIL. Debent'ne Philosophi pocula ingurgitare, epulas uorare, uenereis commaculari, egregijs uestibus indui, uel his frui, ut necessitas compulit? AEG. Vt necessitudo expostulat. PHIL. Verus ergo Philosophus debet animam ab his corporeis oblectamentis habere expeditam. AEG. Debet, si uerus est. PHIL. Nũ
uulgus

uulgus hos putat mortuos, qui uoluptates deſe=
runt? AEG. Ita putat. PHIL. Num Philoſo=
phi tunc maximè ſpeculantur, tunc maximè con=
templantur, & uiuunt, cùm animam in ſeſe recipi=
unt, ac colligunt, nihil uident, nihil audiunt, nullo
ſenſu fruuntur, ſed penitus à corporeis rebus auel=
lũtur? AEG. Maxime. PHIL. Non'ne eſt Phi=
loſophi officium ſpeculari? AEG. Eſt. PHIL.
Num melius liberè atq; expeditè ſpeculari, quàm
impediri? AEG. Melius. PHIL. Num corpo=
re impeditur? AEG. Et hoc impeditur. PHIL.
At Philoſophi munus eſt, optare liberum eſſe, &
eò melius ſpeculari poſſe, quò fieri poſsibile ſit:
AEG. Valde. PHIL. Si quis igitur uerè Philo=
ſophus eſt, & Philoſophię muneribus gaudet, mor
tem ipſam, quo citius fieri poteſt, optare debet, ut
ſit ſpeculationibus liber, & agilius in omnes Ide=
as penetrare poſsit, Deiq; ſimilis fiat. Imò ſi uerus
eſt philoſophus, dum hac uita fruitur, id eſt, hoc
caduco corpore circumcingitur, à uulgo mortu=
us exiſtimatur, qui omnes illorum uoluptates de=
ſeruit, omnes cupedias atq; libidines ſpreuit. Edit,
bibit, induiturq; ut uiuat, poſteaquàm ita Deo pla
cuit: non uiuit, ut his curioſè fruatur. AEG. Au=
dio nouum Socratem, uera hæc inferentem, & re=
ferentem. Ea ratio, quam nuper adduxiſti, ſuadet
Philoſophum corporis mole oppreſſum, eius finẽ
attingere non poſſe, imò quàm maxime à corpo=
re ſecedit, tam altius ſcientiarum abdita penetrat.

Sed unum est, quo uehementer extimulor, quod nuper tanquam uerum asserebam. PHIL. Quid nã hoc est? AEG. An anima huius corporis uinculum exeat, uel potius cum eo simul intereat: & unus sit hominum & iumentorum (iuxta Solomonis sententiam) interitus: nam ante horam in syncopin incidi, & ea non paruo spatio affectus sum. Interim nihil intelligebat anima, nihil speculabatur, nihil sensu cognouit: quid tũc agebat? quid feriabatur? PHIL. Hoc ignoras? Ipsa obesis corporeis clatris ligabatur, cuius mores dum in ipso est corpore, pati necesse est. Putabã te humana quadam fragilitate, & consuetudine mortem expauescere: sed hòc multo deterius est, quò illam expauescis: nempe hæresim sapit: & quam hæresim? eam quæ non solùm Christianam religionem, sed omnes etiam bonos mores aufert. Sed ò præclare frater, ne hoc animo hinc recedas, nam si tibi gratum sit, argumenta parabo, quibus animam immortalẽ esse & tibi & aliјs suadere poßsim. AEG. Nihil mihi gratius contingere poterit. PHIL. His igitur omißsis, quæ ex præcedenti disertatione colligi possent, alia quædam sequamur indicia, & paulo altiùs maiora argumenta exordiamur, ut mentem hanc inanem, quæ à religione Christiana discedit, in suam orbitam reducamus. Eia igitur, quid esset miserius homine, quid ue infelicius inter cuncta huius mundi animantia, si corpus & anima uno interitu morerentur? qui semper

cor

corporis imbecillitate, animi inquietudine perturbatur, quid inquam infelicius? cùm cætera animantia, etsi corpore afficiantur, nihil mente sua, nisi quod præsens est, percipiant: cùm homines & preteritorum malorum memoriam habeant, & ea quæ futura sunt, prenoscant, & predoleant. AEG. Certè nullū animal homine miserius esset. PHIL. Tamen animal est Deo proximum, quod illum colit, honorat: tamen habet uitæ terminum belluis uel æqualem, uel parum differentem, & est ad plura minus idoneum: nudum ab utero uenit, cùm alijs secum uestimenta nascantur. Ideo non est credendum, hoc animal nihil habere, quo cæteris animantibus præstet. AEG. Habet omnino, & id est, Intelligere. PHIL. Nihil homini contingere potest deterius, quàm Intelligere, si animus cum corpore perit: nam passiones, & miserias intelligere, atque meminisse, miserijs cumulum præbet: propterea aliud esse oportet, quo homines bruta excedant: sed hoc nihil aliud esse potest, quàm animæ immortalitas: quæ quoties est soluta corpore, præmijs afficitur, si Dei mandatis paruerit: & pœnis, si eisdem obstiterit. AEG. Hæc tua ratio probabilitatem quidem dialecticam sapit, sed à demonstrationis natura longe distat. PHIL. Quid opus est in his rebus demonstrationem quæramus? nempe quod probabile est, sufficit necessitati coniunctum, cui Christiana fides adijciatur, & plurium Philosophorum opinio, & in suscitandis

mortuis miracula à Sanctis facta. AEG. Et miraculis fidem non præsto, & num mortui in lucē redierint, ambigo. PHIL. Ea'ne credis, quæ à dignis fide uiris prodita sunt memoriæ? AEG. Maxime. PHIL. Hæc à sanctis uiris, quorum fides scientia est, maximisq; Philosophis scripta sunt: quatuor inquam Euangelistis primò, deinde Hieronymo, Augustino, Gregorio, Ambrosio, Hilario, Chrysostomo, & reliquis Christiani dogmatis proceribus: his nisi assentiri uolueris, cur historiographis tam facile fidem præstas? AEG. Scripsere historici quæ nihil ad illos. PHIL. Hi quoq; celebratissimi uiri nunquam miracula descripsissent, literisq; mandassent, nisi illa proprijs oculis uidissent: hac eadem ratione nullis historicis, nullis emolumentis credendum esset: sed hæc aliàs. Nunc ad Animam ipsam redeamus, communibusq; argumentis, & tibi notis, sed forte ægritudinis ui oblitis, animam immortalem ostendamus. AEG. Huic nodo summopere incumbendū est, ut ambiguitas à nostra mēte recedat. PHIL. Esto bono animo, Deiq; implorato auxilium, qui tibi in hac ultima calamitate opē ferat. AEG. Sit mihi presto Deus, mentemq; dirigat, & ipsius misericordię lumine illustret. PHIL. Ita igitur incipiamus. Anima seipsam mouet, & primò, an ab alio mouetur? AEG. Seipsā primò mouet: sed per accidens, ut inquiunt. PHIL. Seipsam mouet, & primo mouet: sed hic motus est uita, ergo sibijpsi uitam

uitã prẹſtat,aſſentiris'ne? AEG. Aſſentior. PHIL.
Cùm uerò in qualibet natura ſit perpetuus ſuij=
pſius amor, & idem nunquam deſerat ſeipſum,
nunquam uiuere deſinet:imò quia ipſa eſt Motor,
& motus eſt Vita, nunquam mouere ceſſabit, ne
ſeipſam perdat.Imò ſi mori dixeris,aut prius Eſſe,
quàm Moueri,auferetur:aut prius Moueri,quàm
Eſſe:aut unà Moueri & Eſſe, ſubtrahentur. Non
primum, quia motus non poteſt eſſe ſeorſum ab
eſſentia: nec ſecundũ, etenim ſpontaneus motus id
concomitatur,quod ſemper motum facit: nec ter=
tium, quippe nulla mutatio poteſt illi ab intrinſe=
co uel extrinſeco aduenire. Non ab intrinſeco,
quando ex ipſa motus uitalis atq; uiuificus adue=
nit:nec ab extrinſeco,quia fons motus aliũde mo=
ueri non poteſt. Eſt igitur immortalis & æterna.
AEG. Hæc ratio nonnihil habet maioris effica=
ciæ, quàm præcedens. perge obſecro: nam geſtit
animus propriæ naturæ & æternæ conſentiens.
PHIL. Argumenta hæc(ut noſti)demonſtratio=
nis argutiam non ſapiunt, ſed uerisimilia ſunt ne=
ceſsitati propinqua,quibus Chriſtianæ fidei lumẽ
addere oportet. Eia, ſcio te Ariſtoteli multum in=
cubuiſſe: non'ne ille tertio de Anima libro dicit,
Senſitiuum non ſine corpore eſſe: Intellectiuum
uerò ſeparatum eſſe poſſe? AEG. Ita ferè ſcribit.
PHIL. Intellectus non'ne anima? AEG. Certe.
PHIL. Anima igitur ſeparata à corpore ſubſiſtit.
AEG. Sed alibi eodem in libro de anima oppoſi=

tum refert. PHIL. Esto: sed ubi citatam propositionem describit, proprium dogma aperit. Alibi uerò conditionatè oppositum recensuit: præterea formæ unitæ materiæ non'ne per motum, & mutationem materiæ in actum reducuntur? AEG. Prorsus. PHIL. Idem Aristoteles libro de animalibus, intellectiuam animam ab extrinseco aduenire dicit: non est igitur materiæ commista: imò ab eadē remoueri potest, & per se esse. AEG. Satis constant hæ rationes: sed obsecro, Aristotelem & ethnicos Philosophos posthabeamus: nā ego, ut Christi sectator, illis minime fido. PHIL. Non despicio hæc tua uota, sed illis maxime parendum censeo. Dic igitur, si quid corrumpitur, non'ne in contraria corrumpitur, habetq; contrarium, & est ex contrarijs constitutum? AEG. Ita est. PHIL. Quæ contraria habet anima, ex quibus constituta sit? AEG. Nulla, nisi contrariorum rationes, quas tenet, dixeris esse contrarias. PHIL. Hę uerò rationes contrarię nō sunt, alioqui in uno essent duo contraria. AEG. Certū est. PHIL. Humanus igitur animus incorruptibilis est. AEG. Ex prædictis optime infertur. PHIL. Cœlestia non corruptione carent, quia eorum materia ab his corruptibilibus aliena est. AEG. Ob id æternè mouentur. PHIL. Sed anima qua materia concreta est? nam omnes rerū species (ut inquiunt) immaterialiter recipit. AEG. Nulla. PHIL. Ex te igitur inferas immortalem esse hominis animam.

mam. AEG. Sexcenta noui huius generis argumenta, quæ paſsim in omni commentariolo diuulgantur: nunc res expoſtulat ut altiores quaſdã rationes adducas, quibus mens mea uehementius irritetur. PHIL. Vt lubet. Dic igitur, putas'ne unam eſſe omnium materiam omnibus communem, an hac ratione ſuadebo? AEG. Fateor ſine pugna. AVL. Sed ita ſermones temperes ò Philoſophe, ne mẽs mea uage diſcurrat. PHIL. Cur id ais? AVL. Ego, qui philoſophicis decretis operam non dedi, ut uos dediſtis, illa ignoro, quæ ęger tanquam uera ſua ſponte elargitur, & niſi interpretaberis, horas moleſte feram. PHIL. Tu ergo reſpondebis, & ægrum hoc faſce leuabis. Vidiſti Solem uapores quoſdam ab aqua eleuare, quos in aërem trãsformat? AVL. Vidi. PHIL. Hi uapores ſunt'ne aqua, an aër? AVL. Aqua erant, poſtea in aërem uerſi. PHIL. Eſt igitur aquę pars quę fit aër? AVL. Ita arbitror. PHIL. Dic poſtea, manet aqua cum fit aër, an in nihilum corrumpitur, priuſquam fiat aër? AVL. Quid ſit reſpondendum, ignoro. PHIL. Putas'ne, Naturam ipſam aliquarũ rerum perniciẽ uelle? AVL. Minime. PHIL. Optime inquis. At ſi aqua, quoties fit aër, in nihilum euaneſceret, tunc natura in rerum perniciem exultaret: propterea opus eſt aliquid aquæ ſeruari: imò ſi uniuerſa euaneſcat, non'ne opus eſſet Solem ex nihilo prædictum aërem facere? AVL. Maxime. PHIL. Philoſo-

phis autem & ipsi naturæ non consentit, Ex nihi-
lo fieri aliquid:nempe id est diuinũ munus,nec re-
stat sub aëre aqua,quia inuicem aër & aqua calore
& frigore opponuntur. AVL. Accepi. PHIL.
Aqua frigida est atq; humida:calidus & humidus
aër:igitur nonnihil est,in quo conueniunt,& non-
nihil,in quo differunt. AVL. Hoc noui,calido &
frigido dissentiunt, conueniunt humido. PHIL.
Si ergo ex aqua fiat aër, num opus est humiditatẽ
retineri? AVL. Certè,quia hac in natura conue-
niunt, frigiditatem uerò abesse oportet. PHIL.
Quàm optime infers, uir es Minerua dignus. Sed
si humiditas superest, num alteri inhæret? AVL.
Quomodo ais? PHIL. Illa humiditas æque est
qualitas, sicuti albedo.at semper chartæ,ligno,aut
lapidi inhæret albedo:num & humiditas ipsa cui-
piam inhęrebit? AVL. Experiar,an te acceperim:
illud intelligis,corpus subesse humiditati. PHIL.
Intellexisti. Cum igitur ex aqua fiat aër, humidi-
tas & materia supersunt, frigiditas abest: præterea
si ex aëre fiat ignis, num eadem ratione opus est
maneat aëris materia,& caliditas ipsa? AVL. Cõ
munis est utriq; pedi calceus. PHIL. Eadem est
in omni re dispositio: opus est superesse materiam
nulli corruptioni subiectam,quam philosophi pri
mam nuncuparunt. AVL. De hac re certior fieri
cuperem. PHIL. Cognoscitur hæc materia per
analogiam quandam ad res artificiales, quia ars
imitatur naturam:nam figulus uasa & pateras ar-
gilla

gilla conficit,quæ si frangantur,adhuc superest argilla,ex qua & alia eiusdem generis,uel diuersi generis fingi possunt:nosti hæc? AVL. Noui, sed quò tendunt? PHIL. Scis materiam nõ posse ex eo quod est mutari? AVL. Scio:quippe natura non sinit res in nihilum euanescere. PHIL. Est'ne aliquid supra materiam? AVL. Quomodo ais? PHIL. Corpus hoc nostrũ materia est.habet'ne aliquid quod illi dominetur, & imperet? AVL. Certè. PHIL. Hoc non'ne est rationalis anima, quæ est cuiuis materię domina, regina,& præses? AVL. Est, ut opinor. PHIL. Non'ne dignius est, atq; conuenientius, Regem & dominum esse magis incorruptibilem seruo & subiecto? AVL. Quid inquis? seruos noui ualidissimos, & dominos imbecillissimos,& ægros. PHIL. Hoc nihil ad rem facit:si dominus in suo esse & ualetudine seruum gubernaret, & à domini sanitate serui sanitas dependeret,non'ne opus esset dominum sanitate frui,si seruus sanus esse debeat? AVL. Maxime. PHIL. Eandem conditionem habet anima respectu materiæ,quam habet dominus respectu serui. AVL. Nunc accepi. PHIL. Iam concessisti materiã incorruptibilem esse. AVL. Concessi. PHIL. Quanto igitur magis rationalis anima, à qua omnis materia dependet, incorruptibilis erit? AVL. Perpulchre infers:sed nescio,an ægrotanti satisfacias. AEG. Iam uana illa à nostra mente coërcetur opinio: prosequaris obsecro:

nam in patriam uocari desidero: nihil hic stabile, nihil firmum. Mors instat, qua uobis etiam præsentibus, & non prænoscentibus eripiar. PHIL. Dic Aulice: Quod alicui per se conuenit, potest'ne ab eo quandoque separari? AVL. Dicam illud Aristophanis, ἀμαθέστερον πῶς εἰπὲ καὶ σαφέστερον. Dic aliquanto ineruditius, & apertius. PHIL. En circulus suapte natura rotundus est, erit'ne circulus, qui non sit rotundus? AVL. Nunquàm. PHIL. Id est quod per illam propositionem intelligebã: Quod inest alicui per suam naturam, nunquàm ab eo separari potest. AVL. Concinne declarasti. PHIL. Omne quod est, num est per suam formã? AVL. Certe. PHIL. Forma igitur illa est, quæ esse impendit? AVL. Omnino. PHIL. At anima non'ne est forma contrarijs, & materia carens, quę esse tribuit? AVL. Maxime. PHIL. Imò tali ratione dat anima esse corpori, ut illi nihil uicissim corpus rependat: nam si corpus aliquid animæ daret, uel esset eius forma, uel materia: non materia, quia materia recipit, non dat: nec forma, quoniam illa forma, quæ animæ daret esse, fuisset forma: & non hæc, quæ anima dicitur: propterea nihil est, quod animæ hoc elargiatur, ut esse tribuat. Igitur à seipsa hoc habet. AVL. Planè. PHIL. Si à seipsa hoc habet, & alijs ut sint, impertitur: igitur & sibijpsi hoc idem impertiri debet. AVL. Maxime. PHIL. Nihil autem inueniri potest, quod seipsum perimat, uel natura suijpsius interitum ten

tet. AVL. Ita puto. PHIL. Quum igitur anima ſit ſuiipſius eſſe, & reliqua omnia, quæ ſunt animata, propter ipſam ſint, anima ſemper erit, aliter ſibiipſi non eſſe præſtaret, ac uellet. AVL. Optime accepi, ſed neſcio an æger aſſentiat. PHIL. Niſi aſſenſerit, rurſus ipſe dicat: Animæ natura, nũ eſt ſibiipſi hærere? AEG. Eſt. PHIL. Igitur eius eſſe illam ſequitur, ratione qua ſibi hæret. Præterea non'ne cõſtat, nihil à ſeipſo diſſidere? AEG. Maximè, quia inter ſe, & ipſummet nihil intercedit, quod ipſum à ſeipſo ſeparare poſſit. PHIL. Si ergo quatenus hæret ſibi, eatenus eſt: ſemper hæret, ergo ſemper eſt: anima uerò eſt eiuſmodi forma: igitur anima eſt immortalis. AEG. Nõ poſſum non reſilire ab impia illa opinione, quæ animam meam in hoc diſceſſu perturbabat. Id prorſus nunc teneo, nihil tam uerum eſſe, nihil tam certum, atq; indubitatum, eorum quæ auribus haurio, oculis corâm intueor, & manibus teneo, quàm illud quod argumentis prodidiſti, Animam ſcilicet eſſe immortalem: hoc ueritas inſpirauit, Philoſophi plures comprobarunt, huic omnium hominum conſenſus ſubſcripſit, Martyres ſanguine teſtati ſunt, ſancti uerbis & moribus expreſſere, tradidit Chriſtus, Dæmones confitentur. Quid amplius curo mortem? quam nuper aſperam, & inhumanam iudicaui: nunc illam placidam, nunc benignam uoco, atq; inuoco, ut citius me expediat, citius ab his malorum inuolucris liberet. PHIL.

Cur

Cur tibi prius uidebatur inhumana priuatio hæc, quæ Mors dicitur? A E G. Quoniam antiquiores historias mente uolutans, nullus occurrebat, præter unum Socratem, qui hanc non fugeret, & qui illi non maledixerit: Animal non est, quod mortem euitare non tentat. Postea in mentem ueniebat Paulus electionis uas, qui ardore uiuendi captus, mortē aufugit, è fenestra per sportam demissus. Alter Paulus primus Eremita, ne diem ultimū clauderet, præsidum tormenta fugiens, solitudinem furtiuè petijt: & ipse Christus sudauit unà, & ingemuit, morte illi ab angelo prænuntiata: tamē eius uestigia sequi debemus. Quot sancti leguntur, mortis conditione impediti, fugam attentasse? Mos est hominum atq; brutorum, uitam commendare, diligere, obseruare: è contrario mortem detestari, odio habere, & quo longius fieri possit, aufugere. Hunc nostrum mentis discursum Aesopi Phrygij fabulatoris apologus sequebatur: hic senem fingit, è monte abscissa ligna deferentē, qui longa uia defatigatus, lignis depositis, mortem uocitabat. Astitit Mors, Quid uis, inquit, cur tam crebro uocas? Senex præsente Morte exterritus, quā absentem uocabat, subitam excusationem inuenit, inquiens: Magno hoc lignorum pondere ferè detritus te uocabam, ut opem ferres. Nihil aliud hac fabella docuit uir ille fabulis ueritatem tegens, q̄ꝫ omnes homines esse uitæ amatores: etsi sexcenta incommoda, sexcenti labores, sexcenta rerum discri

discrimina subeant, nunquàm tamen naturæ satisfacere cupiunt. Nonnulli lingua solùm, & summis (ut dicitur) labris mortem ipsam, dum abest, inconsultè uocare solent: cum uerò præsens est, ægrè ferunt, & eam magno nixu pellere conātur. AVL. Perbelle Aesopus. AEG. Auicenna præterea in libro, de uiribus cordis, non solùm non esse optandam mortem, sed neq; ab hominibus cogitandam docet. AVL. Et optime. AEG. Impræsentiarū uerò tuis argumentis optimè Philosophe illustratus, uanas illas cogitationes effugaui, quæ nihil aliud erant, quàm antiqui hostis deceptiones, mens mea desciuit ab illis. At benignè Philosophe, & mea salus, obsecro te, ne amplius me audiendo, & te dicendo delasses: felici omine abeas: nam sentio animum istū in primo mortis limine esse, nunc nunc naturæ satisfaciet, atq; in cœlum (ut spero) euolabit. PHIL. Vale igitur, amice charissime, uale felix: hodie uisitabis sanctā Hierusalem, in Angelorum atq; Sanctorum consortio omnipotentis Dei uisione frueris. I præ, nos ad te ocyssime aduolare speramus. Proinde creatorem depreceris, qui nobis admissa remittat, atq; eius lumine illustret. Vale rursus. AVL. Quàm miserrimum est humanum genus? tot labores patitur, tot subit incommoda, deniq; brutorum more occumbit: hic uir diu studijs, atq; disciplinis insudauit: quid nunc illi prosunt hæ artes? PHIL. Quid prosunt? nō parū prosunt, si plurimis Theologis

logis credendum est, qui censent peritos homines indoctos in cœlo gloria superare. Rursus non est res misera mori, nec miseri sunt qui disciplinis uacant. Adde probos, atque doctos uiros ab hac uita perpolitos abire, indoctos uerò, & improbos rubigine confectos, iuxta illius Philosophi sententiam, quisquis fuerit, qui humanam uitam ferro cōparauit: hoc si nimis exercueris, conteritur: si non exercueris, rubigine consumitur. Ita homini moriendum est, qui si in disciplinis uersetur, conteritur: si nihil agat, marcore, & desidia consumitur. At pulchrius est nitidè, & perpolite mori, quàm rubigine & mala desidia consumi. Propterea pulchrius est ardenter uigilare, insudare, & ob disciplinas algere, quàm turpiter uino, Venere, atque pluma sepultum obdormire, & tam dignis laboribus abstinere. AVL. Egregie Philosophus ille percensuit. Nunc uerò quò eundum? Num satis expertus es, neminem uelle mori? PHIL. Nobiles supersunt, Principes, Reges, qui sunt magis aduersantes hostes, quàm in hac mea sententia comprobanda habere possim. hos deseramus, ne fabulam cantemus surdis, & Aethiopem inalbemus aqua: quin (si fieri posset) uitam infinitis diuitijs emerent. AVL. Propter quid non solum homines, sed & bruta, mortem totis uiribus effugere conantur? PHIL. In brutis est quidam naturæ impetus: in hominibus uerò, in nonnullis est humana fragilitas, uel stimulus peccati, uel modica

&

& ferè ſopita fides:uel habitus,neſcio quo flagitio mente receptus: nemo hanc fugere debet,uel præſentem timere,cùm nullum ſit illi remedium:nam illam timere, nihil aliud eſt, quàm ſapientem uideri eum, qui non eſt ſapiens, ut Plato inquit in Apologia.Quippe cùm id ſit uideri ſcire,quæ neſciat: nemo enim ſcit, utrum mors ſummum bonorum ſit: metuunt autem proinde ac ſi eſſet ſummum malorum, quod tamen neſciunt. Idem in Gorgia ſcribit, Mori nullus formidat, niſi omnino rationis expers, atque ignarus. Quin & ſi uerum ſcripſit Ariſtoteles primo Ethicorum, capite ſecundo tertij tractatus, Mortuo nec bonum, nec malum eſſe, ocyſsime moriendum eſt: quippe à malis ſoluimur, & in non malum proficiſcimur. AVL. Eſto, mori præclarius ſit, quàm uiuere, quod genus mortis tibi uidetur eligendum, & à Deo optimo maximo impetrandum? PHIL. Inquiunt Senecæ mortem generoſam fuiſſe, & alijs minus moleſtam, cui omnes uenas in balneo ſecuerunt. & naturalis mors infeſta non eſt, qua ex longa ætate humores ſenſim abſumuntur, & tunc homo ſubducitur, quo uires robuſtiores euadunt, ut lucerna facit olei, conſumpto alimento: tunc enim lux extinguitur, quum ſplendor increſcit, & in micans quoddam ſplendoris lumen euaneſcit. Veruntamen & id genus mortis ab homine deſiderandum puto, quod Iulius Cæſar optabat, repentine inquàm à uita ſubmoueri: nam

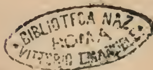
homo eripitur, neſcius an tollatur, omnium malorum expers, quæ ante mortem cruciare ſolent, & illam terribilem reddunt. Eſt ſumma felicitas (inquit Plinius libro ſeptimo, capite quinquageſimotertio) repentine mori: infinitosq; hac morte defunctos, cum nobiles, tum principes recenſet. O' feliciſsima mors, quam uulgus inſanum execratur, nihilq; putat eſſe atrocius. Imò nihil inſtantius à Deo impetrant, q̃ à ſubitanea morte liberari, habentq; ſuas quaſdam preculas ad hunc finem, ut Pater noſter ſancti Iuliani, & Intemerata. O' uaniſsimum uulgus, deberes non genus mortis petere, ſed contritionem. At, inquiunt, petimus hoc, ut confiteri poſsimus. O' belluæ inſenſatè, non id quærendum, ſed deprecandus omnipotens, ut det anteaquam ſint ultimi dies, ſui recordationem. Deprecantur ferè in hunc modum, Volo uitam prauam ducere, tu da bonam mortem (ita enim uocare ſolent mortem non repentinam). Id non eſt à Deo petendum, ſed bona conſcientia, qua ſit ſemper paratus, cùm uenerit hora, nec curare an repentina ſit, an retardãs mors. Imò ne ægritudinis ui diſtorqueamur, corporis languoribus afficiamur, repentina mors potius optanda, & eligenda: cùm multiplex ſit doloris genus in morte, quæ ad longam ægritudinem ſequitur: nam opus eſt hominem prauis affectibus, & diuerſis angoribus uexari, amara pharmaca deglutire, hominibus ualde moleſta, inungi, ob=

ſcœna membra detegere. & ægrum maximè urget moleſtia eorum qui aſsiſtunt, inſeruientes ægro. Vulgus iterum clamitat, hunc eſſe infelicisſimum, qui nec teſtamentum condiderit, nec fuerit extrema unctione perunctus, & aqua exorcizata aſperſus: deſunt qui plorent in receſſu. O rurſus uaniſsimum uulgus, ſi hic uerus homo fuit, & non bellua humana pelle contecta, non adeo expectauit in condendo teſtamento, ut hora indigeat, uel ita ſe geſſit, ut nihil eo indigeret. Illas uerò inunctiones, & aquæ aſperſiones maxime laudo. At ſi quis uir probus ſit, Dei amicus, quid ſi cum his, uel ſine his ab hac uita decedat? Imò (ut quiſq; nouit) mortis dolorem conduplicant, & triplicant deinde fatuarum mulierum atq; puerorum luctus. O quantum Thraces Italos, & reliquos orbis populos ſapientia excedunt, qui in amicorum, parentum, atq; filiorum morte iocantur, ſaltant, choreas agunt, conuiuia atq; tripudia, ueluti de eo qui uitæ miſerias effugerit. In ortu plorant, mœrent, de eo qui uitæ labores ingreditur, quiq; tot incommoda ſubijt. Epicurei præterea mortuos non eſſe plorandos cenſent, & in XII. Tabulis de hac re lex habetur. Quin & Plato ſuis in legibus libro duodecimo ſancit, neminem mortuos plorare debere, quorum animæ ierint ad meliorum uitam. At ſi quis uel inſanus plorare uoluerit, extra domum prohibeatur, agat domi ſuæ quid uelit. Optarem ſo-

ſpitatorem noſtrum Chriſtum omnibus Chriſtianis id indulſiſſe, ut nemo ploraretur, & omnes diem ſuum in eius gratia repentina morte obirent. Maſſagetæ populi ſunt hac in re ualde prudentes (ut Diuus Hieronymus ſecundo in Iouinianum libro refert) qui ex ægritudine morientes, infeliciſſimos putant. Sed unum eſt, quod agunt, à Chriſtiano dogmate abhorrens: nam debiles & ſenes interficiunt, eorum miſerati conditionem; ne ex ægritudine moriantur. Hæc eſt ſumma, & totius rei nodus. Si quis ſapiat, & mentis ratione conſtet, cùm æternæ uitæ felicitatem nouerit, & animæ immortalitatem, ut ab his miſerijs, ab his labyrintheis inuolucris ſeipſum liberet, quanto citius fieri poſſit, mortem optare debet: uerùm non adeo concupiſcere, non adeo ardenter efflagitare, ut fiat alter Cleombrotus Ambraciota, qui ſe præcipitem dedit. AVL. Quid dicendum ſit, neſcimus: id uerò ſcimus, Neminem adhuc in tuam ſententiam deſcendiſſe: nullus eſt, qui libenter & totis uiribus mortem non effugiat. PHIL. Omnes ratione carent. AVL. Nullus igitur apud te rationem habet. Sed hoc nihil ad me. Neminem ad hanc uſq; horam tuis argumentis cogere potuiſti, ut tecum eſſet: herbam igitur porrige, & tibimet conditiones impone. Eia & tu ingenue fatearis, uelles'ne mori? PHIL. Abſit impræſentiarum mors: tamen ſi me mori contingeret, non adeo ægrè ferrem, ut uulgus inſanum facit.

cit. Cæterum uictor es, fateor, dedo me tibi: Nemini mors placet. Sed hodie unà prandebimus, post prandium meum librarium cubiculum ingredientes, præmium reportabis, quod in angulo prope fenestram latet. AVL. Quidnam est? PHIL. Videbis: nunc domum properemus. AVL. I tu, sunt mihi negocia quędam peragenda, statim sequar. PHIL. Hora appetit. AVL. Appetit? I præ, hunc uirũ breuibus alloquar. PHIL. Ego hic interim sedebo. AVL. Ne sedeas, eamus.

FINIS.

APVD SEBASTIANVM
GRYPHIVM, LV=
GDVNI
1543.

